Instanța de fond: Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani) (jud. Viorica Dodon)
Dosarul nr. 3a-881/23 (2-19168014-02-3a-25072023)

Republica Moldova
Curtea de Apel Chişinău
D E C I Z I E

26 martie 2024 mun. Chişinău

Colegiul Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al
Curţii de Apel Chişinău

Având în componenţa sa:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Mîra Ghenadie
Judecătorii Dașchevici Grigore şi Bostan Angela
Grefier Tăbîrță Victoria

Judecînd în şedinţă publică, cererile de apel declarate de ***Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L.***, de ***Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova*** și de ***Guvernul Republicii Moldova*** asupra hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 28 februarie 2023, adoptată la acțiunea în contencios administrativ depusă de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. (Î.M. „Valan International Cargo Charter" S.R.L.) împotriva Guvernului Republicii Moldova terț Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind obligarea la repararea prejudiciului,

C O N S T A T Ă:

Obiectul acțiunii, circumstanțele cauzei.

Î.M. „Valan International Cargo Charter" S.R.L. la data de 22 octombrie 2019 a depus acțiunea în contencios administrativ împotriva Guvernului Republicii Moldova, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale al Republicii Moldova și Autoritatea Aeronautică Civilă, terț Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la obligarea reparării prejudiciului.

Ulterior, la data de 18 decembrie 2019, la data de 23 septembrie 2021, la data de 11 mai 2022 și la data de 02 decembrie 2022 a depus cereri de modificare a pretențiilor.

În motivarea acțiunii indică reclamanta că în conformitate cu legislaţia şi actele normative din domeniul aviaţiei civile în vigoare, pentru a desfăşura activităţi economice aeronautice, agentul economic interesat trebuia să treacă (iniţial şi periodic) procedura de certificare şi să obţină, în speţă, Certificatul de operator aerian de la autoritatea administrativă responsabilă de domeniul aeronautic civil, împuternicită să efectueze certificarea operatorilor aerieni, supravegherea şi controlul în domeniu. La situaţia anului 2007 autoritatea publică responsabilă de acest domeniu era Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile.

Prin eliberarea de către autoritatea competentă a Certificatului de operator aerian se atestă conformitatea agentului economic respectiv cu cerinţele şi condiţiile stabilite în domeniul aeronautic. În Certificatul de operator aerian sunt specificate privilegiile acordate operatorului aerian, cu referire la fiecare aeronavă concretă deţinută, inclusiv domeniile şi zonele de operare, şi, după caz, restricţii şi/sau autorizări special.

Fiind certificată de Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile în calitatea sa de operator aerian consecutiv, an de an.

Indică reclamanta că, în speţă, la 12 aprilie 2007 i-a fost reînnoit Certificatul de operator aerian pentru perioada următoare, fiindu-i eliberat Certificatul de operator aerian cu nr. MD 009, valabil până la 14 aprilie 2008.

În conformitate cu Certificatul de operator aerian a fost autorizată să opereze în domeniul transportului aeronautic comercial, în diverse regiuni din lume, şi anume, în Asia, Africa, Europa, Australia şi Oceania. Mai deţinea şi anumite autorizări speciale, inclusiv, de a transporta bunuri periculoase.

La situaţia din 21 iunie 2007 deţinea (şi opera în activitatea sa economică cu) 8 elicoptere: 1 elicopter modelul Mi-17 IV (numărul de înregistrare ER-MGM), 2 elicoptere modelul Mi-8P (numărul de înregistrare ER-MGN şi ER-MGS), 5 elicoptere modelul Mi-8MTV-1 (numărul de înregistrare ER-MHF, ER-MHG, ER-MHH, ER-MHZ şi ER-MGH). În acelaşi timp, deţinea (şi opera în activitatea sa economică cu) 6 aeronave, inclusiv, câte o aeronavă modelul An-12 BP (numărul de înregistrare ER-AXH), modelul An-26B (numărul de înregistrare ER-AZO), modelul An-26B-100 (numărul de înregistrare ER-AVA), modelul An-32B (numărul de înregistrare ER-AWK.) şi 2 aeronave modelul An-26-100 (numărul de înregistrare ER-AVB şi ER-AUW).

La 21 iunie 2007 Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a emis Ordinul nr. 102 GEN Cu privire la unele măsuri referitoare la ridicarea siguranţei zborurilor prin care a revocat Certificatul de operator aerian deţinut de reclamantă.

Ordinul 102/GEN i-a fost comunicat şi a fost supus executării imediate. În acest scop, Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a informat neîntârziat toate structurile internaţionale şi naţionale competente din domeniu despre revocarea Certificatului de operator aerian deţinut de ea. În termenul stabilit de Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile, reclamanta a restituit Certificatul de operator aerian.

Indică reclamanta că împreună cu alţi 5 operatori aerieni a contestat în ordinea stabilită actul administrativ ilegal. Ulterior, cererile au fost conexate într-un singur proces cu acţiunea Asociaţiei Patronale de Aeronautică din Moldova. La 03 decembrie 2008 Curtea de Apel Chişinău a respins cererile reclamanţilor, iar la 29 aprilie 2009 Curtea Supremă de Justiţie a menţinut respectiva hotărâre.

În anul 2009, după epuizarea căilor de atac naţionale, s-a adresat cu plângere la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (Curtea Europeană). Ulterior, Curtea Europeană a dispus conexarea plângerilor nr. 55707/09, nr. 54115/09 şi nr. 55770/09 depuse de reclamantă şi de alţi doi operatori aerieni coreclamanţi în procedurile naţionale (Compania Aeriană „Grixona" S.R.L şi Compania Aeriană „Tiramavia" S.R.L.). Astfel, dosarul consolidat a fost denumit Tiramavia ş.a. versus Republica Moldova (Cererile 54115/09, 55707/09, 55770/09).

La 04 septembrie 2018 Curtea Europeană a pronunţat Hotărârea sa în cauza Tiramavia ş.a. versus Republica Moldova (Anexa nr. 6: Hotărârea CEDO din 04 septembrie 2018). Curtea Europeană a constatat în unanimitate încălcarea de către Republica Moldova a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenţie şi a concluzionat că prin revocarea Certificatelor de operator aerian a avut loc ingerinţa în dreptul de proprietate a companiilor reclamante. Această ingerinţă a fost arbitrară şi, prin urmare, ilegală în sensul Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenţie. Astfel, Curtea Europeană a reiterat că încetarea unei licenţe valabile de conducere a unei afaceri constituie o ingerinţă în dreptul la respectarea bunurilor, garantat de Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenţie.

Curtea Europeană a ajuns la concluzia că ingerinţa în dreptul la respectarea bunurilor reclamantei, materializată prin revocarea Certificatului de operator aerian, nu a fost acoperită de garanţii suficiente împotriva arbitrariului şi, prin urmare, nu a fost bazată pe lege în sensul Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenţie.

Curtea Europeană a acordat reclamantei 3000 EUR cu titlu de prejudiciu moral şi a compensat cheltuielile de asistenţă juridică în procedurile în faţa CtEDO, dar nu a putut să se pronunţe pe fondul pretenţiilor pecuniare ale petiţionarilor cu privire la prejudiciile suportate, menţionând la p. 46 din Hotărâre că aceste pretenţii vor putea fi examinate în procedurile judiciare interne.

Republica Moldova nu a contestat Hotărârea CtEDO vizată şi aceasta a devenit definitivă la 04 decembrie 2018. Ministerul finanţelor a executat integral hotărârea vizată şi i-a achitat reclamantei sumele acordate de CtEDO.

La 16 iulie 2019 Curtea Supremă de Justiţie a rejudecat recursul depus de reclamantă împotriva hotărârii Curţii de Apel Chişinău din 03 decembrie 2008, casând-o în partea corespunzătoare reclamantei (precum şi în privinţa altor 3 recurenţi) şi pronunţând o hotărâre nouă prin care, în speţă, a admis pretenţiile reclamantei şi a anulat ca ilegal (în partea corespunzătoare) Ordinul Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile 102/GEN din 21 iunie 2007.

Menționează reclamanta că revocarea ilegală a Certificatului de operator aerian a dus direct la pierderea de către ea a 3 contracte economice profitabile, aflate în plină derulare, încheiate cu Organizaţia Naţiunilor Unite (ONU), precum şi la excluderea reclamantei din lista furnizorilor oficiali de servicii pentru ONU. În consecinţă, reclamanta a ratat profitul preconizat de la executarea acestor 3 contractele. În acelaşi timp, a trebuit să suporte cheltuieli substanţiale legate de emiterea actului administrativ ilegal pentru a diminua pierderile şi pentru a restabili drepturile sale încălcate de Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile.

Astfel, de la fondare şi până la data revocării ilegale a Certificatului de operator aerian, dezvolta o afacere stabilă, profitabilă şi în continuă ascensiune. La data respectivă, reclamanta se bucura de o reputaţie bună în afaceri, fiind inclusă în lista publică a prestatorilor oficiali de servicii pentru ONU. În speţă, „Valan International Cargo Charter" S.R.L. acorda servicii de transport aerian pentru ONU în trei misiuni internaţionale desfăşurate sub egida acesteia, şi anume: (1) în Eritreea, Etiopia şi Republica Democratică Congo (2) în Sierra Leone şi Sahara de Vest şi (3) în Kosovo. Serviciile erau prestate în baza unor Contracte certe şi stabile, încheiate în urma unei selecţii riguroase prin licitaţii publice organizate de ONU pentru achiziţia serviciilor aeronautice.

La 02 august 2005 „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a încheiat cu ONU Contractul aviatic pe termen lung nr. PD/CO 178/05. Contractul a fost încheiat pentru un termen de 2 ani, începând cu 12 septembrie 2005, cu dreptul de a fi prelungit pe un termen de încă un an, în aceleaşi condiţii. Potrivit contractului, presta servicii aeronautice pentru misiunea ONU în Eritreea şi Etiopia – UNMEE, dar şi în misiunea MONUC în Republica Democratică Congo, utilizând în acest scop un elicopter de tip Mi-8MTV-1, cu numărul de înregistrare ER-MHF. Valoarea totală a contractului a fost stabilită în limita a 3514000,00 dolari SUA. Plata lunară a fost divizată în două sume: (1) suma fixă de 102000,00 dolari SUA şi (2) plata variabilă, calculată în funcţie de numărul de ore efective de zbor, la rata de 500 dolari SUA pentru 1 oră de zbor. Astfel, în primul semestru al anului 2007, perioadă premergătoare emiterii actului administrativ ilegal, reclamanta a încasat pe acest contract în total 779520,00 dolari SUA, sau, câte 129920,00 dolari SUA, mediu pentru o lună.

La 10 august 2005 „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a încheiat cu ONU Contractul aviatic charter pe termen lung nr. PD/CO 188/05. Contractul a fost încheiat pentru un termen de 1 an, începând efectiv cu 20 septembrie 2005, iar ulterior a fost prelungit pentru un termen nou, efectiv până la 20 septembrie 2007. Potrivit contractului, presta servicii aeronautice pentru misiunea ONU în Sierra Leone – UNAMSIL, precum şi în misiunea MINURSO din Sahara de Vest, utilizând în acest scop un elicopter de tip Mi-8MTV-1, cu numărul de înregistrare ER-MGH. Valoarea anuală a contractului a fost stabilită în limita a 1970000 dolari SUA. Plata lunară a fost divizată în două sume: (1) suma fixă de 69157,00 dolari SUA şi (2) plata variabilă, calculată în funcţie de numărul de ore efective de zbor, la rata de 500 dolari SUA pentru 1 oră de zbor. Astfel, în primul semestru al anului 2007, reclamanta a încasat pe acest contract în total 621600,00 dolari SUA sau câte 103600,00 dolari SUA, mediu pentru o lună.

La 06 februarie 2007 „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a încheiat cu ONU contractul aviatic pe termen lung nr. PD/CO 036/07. Acest Contract a fost încheiat pentru un termen de 2 ani, începând cu 01 martie 2007, cu opţiunea de a fi prelungit încă cu un an. Potrivit acestui contract presta servicii aeronautice pentru misiunea ONU în Kosovo – UNMIK, utilizând în acest scop un elicopter de tip Mi-8 P, cu numărul de înregistrare ER-MGN. Potrivit contractului dat, pentru serviciile prestate, „Valan International Cargo Charter" S.R.L. încasa o sumă fixă lunară în mărime de 68000,00 dolari SUA plus plăţi variabile, în funcţie de numărul de ore de zbor efective, pornind de la tariful orar de 625,00 dolari SUA. Astfel, în prima jumătate a anului 2007 (efectiv, în perioada martie-iunie 2007), până la revocarea ilegală a Certificatului de operator aerian, reclamanta a încasat în total pe acest contract 324000,00 dolari SUA, adică câte 81000,00 dolari SUA lunar.

Drept consecinţă directă a revocării ilegale a Certificatului de operator aerian, la 26 iunie 2007 „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a încetat activitatea efectivă cu toate 3 elicoptere implicate în acordarea serviciilor în baza contractelor vizate, încheiate cu ONU. Prin Scrisoarea nr. LTS/AC/07/31/DC4 din 12 iulie 2007, șeful diviziunii ONU pentru procurări Paul Buades a notificat reclamanta despre rezilierea unilaterală, începând cu 19 iulie 2007, a contractelor menţionate mai sus din cauza revocării de către Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Certificatului de operator aerian.

Indică reclamanta „Valan International Cargo Charter" S.R.L. că în urma emiterii actului administrativ ilegal a avut de suferit grav, fiind lipsită de posibilitatea de a continua executarea celor trei contracte indicate, deşi dispunea de resurse necesare umane, tehnice şi materiale pentru o bună executare a obligaţiunilor contractuale. Respectiv, n-a putut încasa venituri totale în sumă de 3 956760,00 dolari SUA, corespunzător: (1) 1088870,00 dolari SUA în baza Contractului nr. PD/CO 178/05; (2) 275890,00 dolari SUA în baza Contractului nr. PD/CO 188/05 şi (3) 2592000,00 dolari SUA în baza Contractului nr. PD/CO 036.07. Astfel, drept urmare directă a emiterii de către autoritatea administrativă Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Ordinului ilegal nr. 102/GEN din 21 iunie 2007, înregistrând un prejudiciu patrimonial sub formă de profit ratat de 838 615,00 dolari SUA.

În legătură directă cu revocarea ilegală a Certificatului de operator aerian, „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a fost exclusă din Lista prestatorilor oficiali de servicii pentru ONU, situaţie care s-a menţinut circa 5 ani. Pierderea acestui statut a dus la imposibilitatea obţinerii de noi contracte cu această organizaţie internaţională sigură şi prestigioasă în perioada ce a urmat, chiar şi după obţinerea către „Valan International Cargo

Charter” S.R.L. deja în anul imediat următor, la data de 24 iulie 2008, a unui nou Certificatul de operator aerian.

În afară de aceasta, a fost nevoită să suporte cheltuieli substanţiale legate de emiterea actului administrativ ilegal pentru a diminua pierderile şi pentru a restabili drepturile sale încălcate de Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile. Se referă la cheltuielile salariale, diurne şi alte plăţi aferente obligatorii pentru echipajele elicopterelor vizate pentru perioada de staţionare forţată în locurile de dislocare între 01 iulie şi 30 septembrie 2007 în sumă totală de 706934,00 lei, cheltuielile pentru efectuarea auditului tehnic internaţional în sumă de 12000,00 euro, amenzi aplicate de Inspectoratul Fiscal Principal de Stat în sumă totală de 236128,00 lei pentru nerepatrierea valutei aferente contractelor reziliate de ONU (Decizia IFPS nr. 48 din 06 mai 2009, ordinul de plată nr. 339 din 01 iunie 2009, Decizia 1FPS nr. 17 din 20 ianuarie 2010, ordinul de plată nr. 46 din 22 ianuarie 2010).

Prejudiciul patrimonial al „Valan International Cargo Charter” S.R.L. legat de cheltuielile suportate în legătură cu emiterea actului administrativ ilegal constituie 12000,00 euro şi 943062,00 lei. Aceste sume au fost suportate în perioada 2007-2010 şi sunt calculate fără a ţine cont de inflaţie.

„Valan International Cargo Charter” S.R.L. a suportat cheltuieli de judecată în sumă de 29000,00 lei legate de acordarea serviciilor de avocat în procedurile judiciare interne în cauza administrativă la cererea Asociaţiei Patronale de Aeronautica şi alţii împotriva Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile privind contestarea actului administrativ, inclusiv şi la etapa de revizuire a deciziei CSJ din 29 aprilie 2009 şi de rejudecare de către CSJ a recursului la 16 iulie 2019. „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a avut câştig de cauză. Instanţa de judecată (Curtea Supremă de Justiţie) nu a soluţionat această cerinţă în decizia sa din 16 iulie 2019.

Menționează că, „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a întreprins acţiuni legale, concrete şi eficiente pentru a înlătura prejudiciul patrimonial în urma emiterii Actului administrativ ilegal. În acest scop, a întreprins tot ce i-a stat în puteri pentru a-şi menţine activitatea economică, căutând şi găsind unele soluţii de alternativă. A reuşit să încheie un contract aeronautic nou pentru servicii aeronautice cu utilizarea elicopterului de model MI-8MTV-1, numărul de înregistrare ER MHF, folosind în acest scop autorizaţia de operare pe care o deţinea în continuare. Anterior rezilierii contractului nr. PD/CO 178/05, acest elicopter a fost antrenat în acordarea serviciilor în cadrul misiunii ONU din Etiopia, Eritreea şi R.D. Congo. În baza noului contract, în perioada februarie-septembrie 2008 „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a obţinut încasări în sumă de 759130,00 dolari SUA. Astfel, a reuşit să diminueze substanţial prejudiciul patrimonial sub formă de profit ratat de la rezilierea contractului nr. PD/CO 178/5, respectiv, suma menţionată fiind exclusă la calcularea prejudiciului.

În acelaşi timp, pentru a putea trece cât mai rapid posibil o nouă procedură de certificare la Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile în vederea obţinerii unui nou Certificatul de operator aerian , „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a solicitat o inspecţie specială Companiei de audit tehnic internaţional „Air Dynamic” din Italia, concluziile căreia i-au fost favorabile.

Deja la 02 octombrie 2007 „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a depus la Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile cererea privind acordarea certificatului de operator aerian de operator aerian, însoţit de documentele necesare, însă, doar la 24 iulie 2008 Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile i-a eliberat un nou Certificatul de operator aerian .

Deasemenea „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a continuat să caute parteneri noi de afaceri, dar şi să insiste pentru reluarea colaborării avantajoase cu ONU. A fost acceptată în lista oficială ONU a prestatorilor de servicii doar în anul 2012. Ulterior, a reuşit să obţină noi contracte cu această organizaţie.

Dat fiind caracterul absolut arbitrar şi imprevizibil al actului administrativ ilegal, reclamanta n-a avut cum efectiv să preîntâmpine prejudiciul patrimonial. Însă, eforturile concrete depuse după revocarea Certificatului de operator aerian i-a permis să diminueze substanţial prejudiciul patrimonial, să menţină şi să dezvolte afacerea în domeniul aeronautic. Începând cu 24 iulie 2008 şi până în prezent „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a fost certificată constant ca operator aerian de către autoritatea administrativă naţională competentă din domeniu.

Caracterul ilegal al Ordinului Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile nr. 102/GEN din 21 iunie 2007 este confirmat printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă – decizia CSJ din 16 iulie 2019, precum şi prin Hotărârea CtEDO din 04 septembrie 2018. Deci, reclamanta este degrevată de sarcina probaţiunii caracterului ilegal şi prejudiciabil al actului administrativ emis de autorităţile competente ale statului.

În cazul dat menționează că, există o legătura cauzală directă certă între aplicarea şi executarea actului administrativ ilegal şi prejudiciile suportate de reclamantă, astfel, pretenţiile formulate privind recuperarea prejudiciilor întrunesc criteriile instituite prin art. 2022 Cod civil privind legătura cauzală, (1) se consideră că persoana a cauzat prejudiciul dacă el constituie consecinţa faptei acelei persoane ori consecinţa izvorului de pericol pentru care acea persoană răspunde conform legii.

Conform art. 35 Cod administrativ, autorităţile publice şi persoanele fizice care le reprezintă răspund, după caz, penal, contravenţional, civil sau disciplinar pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a activităţii administrative, în condiţiile legii.

Conform art. 19 alin. alin. (1), (2) şi (5) Codul civil, (1) în condiţiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau intr-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial şi nepatrimonial cauzat astfel. (2) Se consideră prejudiciu patrimonial cheltuielile pe care persoana lezată le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat, distrugerea sau deteriorarea bunurilor sale (daună reală), precum şi profitul ratat ca urmare a încălcării dreptului sau interesului recunoscut de lege (profit ratat). (5) Repararea prejudiciului presupune repunerea persoanei lezate in situaţia în care s-ar fi aflat dacă prejudiciul nu se producea.

Potrivit art. 2006 alin. (1) Cod civil, prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal... se repară integral de autoritatea publică.

Potrivit art. 2025 Cod civil, repararea prejudiciului se face prin restabilirea situaţiei anterioare, iar dacă aceasta nu este cu putinţă, prin plata echivalentului bănesc (despăgubire), stabilit prin acordul părţilor sau, în lipsa unui asemenea acord, prin hotărâre judecătorească. Autorul faptei ilicite datorează de asemenea dobândă de întârziere la rata determinată conform art. 942 începând cu data primirii de către persoana care răspunde de prejudiciu a somaţiei de la partea vătămată. Dobânda de întârziere se calculează din suma despăgubirii.

Art. 38 din Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, în redacţia Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018, prevede că dispoziţiile art. 62320 introdus prin Legea nr. 133/2018, care după renumerotare este art. 942, se aplică începând cu 1 martie 2019, şi obligaţiilor izvorâte din contracte încheiate înainte de 1 martie 2019 sau din alte temeiuri survenite înainte de 1 martie 2019.

Potrivit art. 2025, art. 874 şi art. 942 Cod civil, în vigoare din 01 martie 2019, pârâţii datorează reclamantei dobânzi de la suma prejudiciului încasat, care urmează a fi plătite începând cu 01 septembrie 2019 (după înaintarea propunerii din 20 august 2019 pentru achitarea benevolă a prejudiciului) până la data în care va fi efectuată plata a) pentru primul semestru al anului 2019 şi anii următori în cuantum de 9 puncte procentuale pe an plus rata de bază a Băncii Naţionale a Moldovei în vigoare la data de 1 ianuarie din anul respectiv şi b) pentru al doilea semestru al anului 2019 şi anii următori în cuantum de 9 puncte procentuale pe an plus rata de bază a Băncii Naţionale a Moldovei în vigoare la data de 1 iulie din anul respectiv.

Privind compensarea cheltuielilor de judecată reclamanta consideră aplicabile prevederile art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă.

Indică reclamanta că, Autoritatea publică emitentă a actului administrativ ilegal – Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile la situaţia din 21 iunie 2007 era organul central de specialitate în domeniul aviaţiei civile al Republicii Moldova, subordonat Guvernului, precum şi autoritatea administrativă împuternicită cu certificarea, supravegherea si controlul în domeniul aviaţiei civile. În perioada ce a urmat, atribuţiile Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile în calitatea sa de organ central de specialitate au fost preluate iniţial de Ministerul Transporturilor şi Gospodăriei Drumurilor, iar în prezent de Ministerul Economiei şi Infrastructurii. Atribuţiile Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile de autoritate administrativă responsabilă de implementarea politicilor din domeniul aviaţiei civile, precum şi de certificarea, controlul şi supravegherea în domeniu, în fine, au fost preluate de Autoritatea Aeronautica Civilă a Republicii Moldova, subordonată în prezent Ministerului Economiei şi Infrastructurii.

Ministerul Economiei şi Infrastructurii al Republicii Moldova (MEI), în conformitate cu prevederile Codului aerian al RM, art. 5-6, la momentul depunerii prezentei cereri de chemare în judecată, este organul central de specialitate în domeniul aviaţiei civile. În această calitate Ministerul Economiei și Infrastructurii este succesorul Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile. Respectiv, Ministerul Economiei și Infrastructurii este responsabil pentru actele Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile – autoritatea administrativă emitentă a Ordinului nr. 102/GEN din 21 iunie 2007.

Autoritatea Aeronautica Civilă a Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile Codului aerian al RM, art. 5 şi 7, la momentul depunerii cererii de chemare în judecată, este autoritatea administrativă de implementare și realizare a politicilor în domeniul aviaţiei civile, subordonată Ministerului Economiei şi Infrastructurii. În ce priveşte certificarea, supravegherea şi controlul în domeniul aviaţiei civile Autoritatea Aeronautică Civilă este succesorul Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile – autoritatea administrativă emitentă a actului administrativ ilegal – Ordinul nr. 102/GEN. Astfel, anume Autoritatea Aeronautică Civilă a preluat toate competenţele şi atribuţiile exclusive din domeniu ce ţin de certificarea activităţilor aeronautice, respectiv, controlul, supravegherea în domeniul aviaţiei civile, în particular, eliberarea, suspendarea şi revocarea Certificatelor de operator aerian.

Indică reclamanta că interesul Ministerului Finanţelor de a fi atras în proces este determinat de faptul că pârâtul este autoritate finanţată de la Bugetul de Stat, iar în caz de admitere a acţiunii, prejudiciul va fi încasat din contul resurselor bugetare alocate autorităţii administrative responsabile.

Deşi legea nu prevede obligaţiunea reclamantei de a iniţia o procedură de soluţionare extrajudiciară a litigiului în speță „Valan International Cargo Charter” S.R.L., în spiritul bunei

credinţe, a expediat la 20 august 2019 la adresa pârâţilor şi a Ministerului Finanţelor propuneri pentru soluţionarea amiabilă a litigiului şi compensarea benevolă a prejudiciului. Reclamanta a informat pârâţii despre esenţa pretenţiilor sale şi le-a propus să soluţioneze amiabil litigiul prin negocierea şi încheierea unei tranzacţii. Prin răspunsul său din 05 septembrie 2019 Autoritatea Aeronautică Civilă a Moldovei a respins propunerea făcută de reclamantă, argumentându-şi poziţia pe faptul că Autoritatea Aeronautică Civilă nu ar fi succesorul în drept al Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile. Ministerul Finanţelor, prin scrisoarea din 16 septembrie 2019 a menţionat că pretenţiile trebuie să fie examinate de părţile implicate în litigiu, precum şi că ar fi fost omis termenul de prescripţie de 3 ani. Ministerul Economiei şi Infrastructurii n-a răspuns la propunere.

La data de 02 decembrie 2022 avocatul Ion Păduraru, în interesele reclamantei Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. (Î.M. „Valan International Cargo Charter" S.R.L.), a depus cerere de majorare a cuantumului pretențiilor împotriva Statului Republica Moldova reprezentat de Guvernul Republicii Moldova cu terțul Ministerul Finanțelor. Indică reclamanta că majorează cuantumul pretenţiilor sale faţă de Statul Republica Moldova reprezentat de Guvernul R.M. Majorarea este bazată pe reevaluarea prejudiciului cauzat sub formă de pierderi materiale directe, în contextul evoluţiei în timp a ratei inflaţiei şi a indicelui preţurilor de consum în perioada de după cauzarea prejudiciului şi până la 01 noiembrie 2019. În scopul evaluării prejudiciului au fost aplicate corespunzător datele oficiale ale Biroului Naţional de Statistică (BNS) privind rata inflaţiei în perioadele aplicabile, în funcţie de data înregistrării fiecărei cheltuieli (pierderi). La efectuarea calculelor reclamanta a utilizat corespunzător Calculatorul indicelor preţurilor de consum de pe pagina oficială BNS şi Calculatorul PROLEX.

Astfel, în scopul reevaluării prejudiciului suportat, reclamanta a calculat devalorizarea în timp a sumelor calculate iniţial cu titlu de pierderi materiale directe, în contextul evoluţiei indicelui preţurilor de consum până la situaţia din 01 noiembrie 2019. În rezultatul reevaluării prejudiciul patrimonial, pierderile materiale directe constituie 1732836,00 lei şi 22479,20 euro. Prejudiciul patrimonial în formă de profit ratat nu a fost reevaluat.

Reclamanta majorează pretenţiile sale, menţinându-şi argumentarea în fapt şi în drept în susţinerea acţiunii expuse în cererile sale din 18 decembrie 2019 şi din 11 mai 2022. Face şi unele precizări privind aplicarea corespunzătoare a prevederilor Codului civil (nemodernizat) şi ale Codului civil (modernizat), în funcţie de evoluţia evenimentelor şi, corespunzător, de regulile acţiunii legilor civile în timp.

Solicită reclamanta obligarea Guvernului Republicii Moldova, în calitate de reprezentant al Statului Republica Moldova, să emită un act administrativ individual prin care să acorde Companiei Aeriene „Valan International Cargo Charter" S.R.L., cu titlu de satisfacţie echitabilă prin repararea prejudiciului patrimonial cauzat prin ingerinţa arbitrară a Statului Republica Moldova în dreptul la respectarea bunurilor în sumă de 1732836,00 lei bani şi echivalentul în lei calculat la rata de schimb stabilită de BNM pentru data efectuării plăţii a sumelor de 838615,00 dolari SUA şi de 22479,20 euro; în conformitate cu art. 2025, art. 874 şi art. 942 Cod civil (modernizat) să fie menţionată în dispozitivul hotărârii obligaţia Statului Republica Moldova, reprezenta de Guvernul Republicii Moldova, de a achita Companiei Aeriene „Valan Internationa Cargo Charter" S.R.L. dobânda de întârziere calculată de la sumele încasate în prezenta cauză pentru compensarea prejudiciului patrimonial, pentru perioada, începând cu 06 decembrie 2019 şi până la data în care va fi

efectuată plata, în cuantum de 9 puncte procentuale pe an, plus rata de bază a BNM aplicabilă în perioadele de calcul.

Hotărîrea instanței de fond ce constituie obiectul apelului.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani din 28 februarie 2023, a fost obligat Guvernul Republicii Moldova să emită actul administrativ individual favorabil privind repararea prejudiciului cauzat Companiei Aeriene „Valan International Cargo Charter" S.R.L. prin emiterea actului administrativ ilegal, inclusiv: 706934,02 lei (șapte sute șase mii nouă sute treizeci și patru lei și 02 bani), 838615 (opt sute treizeci și opt mii șase sute cincisprezece) dolari SUA și 12000 (douăsprezece mii) euro. În rest acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Verificarea admisibilității apelului.

Invocând ilegalitatea hotărârii instanței de fond în partea în care acțiunea a fost rerspinsă, Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" a declarat apel asupra hotărârii Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani din 28 februarie 2023.

Totodată, invocând ilegalitatea hotărârii instanței de fond în partea în care acțiunea a fost respinsă S.R.L., Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Guvernul Republicii Moldova, deasemenea au contestat-o cu appel.

În conformitate cu prevederile art. 232 alin. (1) Cod administrativ, apelul se depune la instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată în termen de 30 de zile de la pronunţarea dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu stabileşte un termen mai mic. Instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată transmite neîntîrziat apelul împreună cu dosarul judiciar, după motivarea hotărîrii, instanţei de apel.

Din materialele cauzei rezultă că, la caz dispozitivul hotărîrii instanţei de fond a fost pronunţat public la 28 februarie 2023, iar cererile de apel au fost depuse la 6 martie 2023 (Guvernul Republicii Moldova), la 27 martie 2023 (Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L.) și la 29 martie 2023 (Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova), prin urmare Completul judiciar constată că, apelurile declarate au fost depuse în interiorul termenului legal.

Potrivit art. 232 alin. (2) Cod administrativ, *motivarea apelului se prezintă la instanţa de apel în termen de 30 de zile de la data notificării hotărîrii motivate. Dacă se depune împreună cu apelul, motivarea apelului se depune la instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată.*

În speță, hotărîrea motivată a fost notificată părții apelante Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova la 13 iunie 2023, iar motivarea apelului a fost depusă la 10 iulie 2023.

Deasemenea se atestă că, hotărîrea motivată a fost notificată părților apelante Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. și Guvernului Republicii Moldova la 22 mai 2023, iar motivările apelurilor au fost depuse la 30 mai 2023 (Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L.) și la 14 iunie 2023 (Guvernul Republicii Moldova).

Prin urmare Completul judiciar conchide că motivările apelurilor au fost depuse cu respectarea prevederilor art. 232 alin. (2) Cod administrativ.

Argumentele apelantului vis-a-vis de pretinsa ilegalitate a hotărîrii atacate cu apel.

În susținerea apelului, ***Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L.*** a reiterat argumentele de fapt și de drept indicate în cererea de chemare în judecată la capitolul în care acțiunea a fost respinsă. A solicitat admiterea apelului, casarea hotărîrii instanței de fond în partea în care pretențiile formulate au fost respinse, cu emiterea unei noi decizii prin acțiunea să fie admisă integral în modul în care a fost formulată.

În motivarea apelului ***Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova,*** a indicat că acțiunea reclamantei urma a fi declarată inadmisibilă. Or, în conformitate cu art. 18 din Legea contenciosului administrativ (în redacția în vigoare la etapa relevantă speței): (1) În cazul în care persoana vătămată într-un drept al său a cerut anularea actului administrativ fară a cere și despăgubiri, termenul de prescripție pentru cererea de despăgubiri curge de la data la care persoana în cauză a cunoscut sau trebuia să cunoască întinderea pagubei. (2) În cazul în care adjudecarea pagubei nu a fost solicitată concomitent cu anularea actului administrativ, cererea de despăgubiri este adresată instanței de drept comun competente în termenul general de prescripție, prevăzut de Codul civil.

Potrivit art.267 alin.(1) din Codul civil nr. 1107/2002 (în redacția în vigoare la etapa relevantă speței), termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

Conform art.272 alin.(1) din Codul civil (în redacția în vigoare la etapa relevantă speței), termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încalcarea dreptului.

Astfel, având în vedere că legislația civilă stabilește un termen de prescripție general de 3 ani în ceea ce privește formularea și înaintarea unor solicitări de compensare a unor pretinse prejudicii, reieșind din consecutivitatea evenimentelor incidente litigiului finalizat la nivel național prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 29.04.2009. Consideră că aceste solicitări sunt prezentate tardiv și urmează să fie respinse.

Precizează partea apelantă că, că la art.1424 din Codul civil și la art.2038 din Codul civil modernizat este stipulat faptul că, acțiunea în reparare a prejudiciului se prescrie în termen de 3 ani începând cu momentul în care persoana vătămată a cunoscut sau trebuia să cunoască existența prejudiciului și persoana obligată să-1 repare.

Respectiv, consideră că redeschiderea procedurii de examinare a cauzei, finalizată prin emiterea Deciziei Curții Supreme de Justiție din 16.07.2019, nu constituie temei de repunere în termen, în situația în care art. 18 alin. (1) și (2) din Legea contenciosului administrativ nr.793/2000 (în vigoare la etapa relevantă speței), stipulează expres că în cazul în care persoana vătămată într-un drept al său a cerut anularea actului administrativ fară a cere și despăgubiri, termenul de prescripție pentru cererea de despăgubiri curge de la data la care persoana în cauză a cunoscut sau trebuia să cunoască întinderea pagubei. În cazul în care adjudecarea pagubei nu a fost solicitată concomitent cu anularea actului administrativ, cererea de despăgubiri este adresată instanței de drept comun competente în termenul general de prescripție, prevăzut de Codul civil.

Dacă s-ar admite că incidente speței sunt prevederile Codului administrativ nr.116/2018, în contextul emiterii încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 22.09.2021 prin care instanța și-a declinat competența în favoarea instanței specializate în materie de contencios administrativ, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova precizează următoarele.

La data de 05.11.2019 partea reclamantă C.A. „Valan Intemational Cargo Charter" S.R.L. a remis o adresare către Guvernul Republicii Moldova privind acordarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciului cauzat, cerere care potrivit celor constate de instantă nu a fost soluționată.

La data de 18.12.2019 a fost depusă cererea de chemare în judecată a C.A. „Valan Intemational Cargo Charter" către Statul Republica Moldova reprezentat de Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Economiei și Infrastructurii și Autoritatea Aeronautică Civilă

la Judecătoria Chișinău, sediul centru (instanță care examinează cauzele de drept comun în procedură contencioasă).

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul centru din 22.09.2021 s-a dispus declinarea competenței de judecarea cauzei în favoarea instanței specializate în materie de contencios administrativ - adică Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

La 11.05.2022 partea reclamantă C.A. „Valan Intemational Charter Cargo" și-a concretizat cererea de chemare în judecată din 18.12.2019 în raport cu Guvernul Republicii Moldova, cu atragerea Ministerului Finanțelor în calitate de terț.

La 13.06.2022, partea reclamantă a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani o cerere de renunțare la pretențiile în raport cu Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (succesorul Ministerului Economiei și Infrastructurii) și față de Autoritatea Aeronautică Civilă, cererea fiind admisă prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani din 18.07.2022.

În conformitate cu art.60 din Codul administrativ: „(3) în cazul depunerii cererii privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin emiterea unui act administrativ individual sau normativ ilegal, termenul general începe să curgă din data în care hotărârea instanței de judecată prin care s-a anulat actul administrativ ilegal a rămas definitivă. Dacă autoritatea publică a anulat un act administrativ ilegal, termenul general începe să curgă din data în care decizia cu privire la anularea actului administrativ ilegal a rămas incontestabilă.

Potrivit art.64 din Codul administrativ: „(1) Autoritatea publică este obligată să soluționeze o cerere potrivit competențelor sale și în termenul stabilit de lege. (2) Refuzul de a primi sau a examina o cerere se consideră drept respingere a cererii. Aceeași regulă se aplică și în cazul nesoluționării unei cereri în termen legar."

Astfel, având în vedere că actul adininistrativ, în speță Ordinul ASAC nr.102/GEN din 21.06.2007 cu privire la unele măsuri referitoare la ridicarea siguranței zborurilor a fost anulat prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 16.07.2019, cererea privind emiterea actului administrativ individual de acordare a despăgubirilor trebuia să fie înaintată Guvernului în decurs de 30 zile de la data emiterii hotărârii judecătorești respective.

Or, din Hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani din 28.02.2023 reiese că cererea părții reclamante C.A. „Valan International Charter Cargo" a fost remisă către Guvernul Republicii Moldova abia la data de 05.11.2019, adică cu omiterea termenului de 30 zile stabilit de Codul administrativ.

Totodată, în conformitate cu art.401 alin.(l) lit.b) din Codul civil modernizat: „Cursul prescripției extinctive se întrerupe prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de chemare în judecată, de arbitrare, a unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești sau a unei alte cereri în organul jurisdicțional competenC.

În contextul emiterii încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 22.09.2021 de declinarea competenței de examinarea cauzei, partea reclamantă și-a concretizat cererea de chemare în judecată la data de 11.05.2022.

Astfel, cererea de chemare în judecată depusă de partea reclamantă la data de 18.12.2019 în instanța de drept comun - Judecătoria Chișinău, sediul Centru nu întrerupe termenul de prescripție, în conformitate cu art.401 alin.(1) lit.b) din Codul civil, deoarece nu a fost depusă către instanța competentă.

Or, cererea de chemare în judecată depusă de partea reclamantă a fost remisă către instanța de contencios administrativ (Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani) după emiterea încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 22.09.2021, partea reclamantă

concretizându-și cererea de chemare în judecată abia la data de 11.05.2022.

Raportând cele enunțate supra la inadmisibilitatea acțiunii civile, relevante sunt prevederile art.207 din Codul administrativ: „(1) Instanța verifică din oficiu dacă sânt întrunite condițiile pentru admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ. Dacă este inadmisibilă, acțiunea în contencios administrativ se declară ca atare prin încheiere judecătorească susceptibilă de recurs. (2) Acțiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special când: d) acțiunea a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la art. 209; f) nu sânt întrunite condițiile prevăzute la art. 208."

Art. 208 din Codul administrativ stabilește că: (2) Dacă autoritatea publică competentă decide cu privire la cererea prealabilă, deși termenul pentru depunerea cererii prealabile nu a fost respectat, acțiunea în contenciosul administrativ este oricum admisibilă. Această prevedere nu se aplică în cazul în care printr-un act administrativ individual este favorizat un terț. (3) Dacă procedura prealabilă nu este prevăzută de lege, acțiunea în obligare se admite numai în cazul în care reclamantul a depus anterior la autoritatea publică competentă o cerere de emitere a actului administrativ individual.

Cu referire la inadmisibilitatea stabilită la art.208 din Codul administrativ, având în vedere că în conformitate cu art.64 alin.(2) din Codul administrativ, refuzul de a primi sau a examina o cerere se consideră drept respingere a cererii. Aceeași regulă se aplică și în cazul nesoluționării unei cereri în termen legal, iar în conformitate cu art.60 alin.(3) din Codul administrativ, în cazul depunerii cererii privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin emiterea unui act administrativ individual sau normativ ilegal, termenul general de 30 zile începe să curgă din data în care hotărârea instanței de judecată prin care s-a anulat actul administrativ ilegal a rămas definitive, consideră că instanța urma să constate inadmisibilitatea cererii de chemare în judecată.

Cu titlu de concluzie la partea de inadmisibilitate, consideră că, cererea de chemare în judecată este inadmisibilă, deoarece:

- cerere de acordare a despăgubirilor a fost înaintată cu omiterea termenului de 30 zile de la data emiterii Deciziei Curții Supreme de Justiție din 16.07.2019;

- cererea de chemare în judecată a fost depusă nu doar cu omiterea termenului de 30 zile, dar și cu omiterea termenului de 1 an de la data la care trebuia să fie soluționată cererea de acordare a despăgubirilor.

Cu referire la netemeinicia hotărârii judecătorești asupra fondului cauzei, partea apelantă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova menționează că, instanța de fond a dispus emiterea unui act administrativ privind încasarea prejudiciului material cu titlu de venit ratat în sumă de 838 615 dolari SUA (pentru Contractul PD/CO 178/05, pe perioada de la 01 iulie 2007 până la 11 septembrie 2008. în sumă de 218 784,00 dolari SUA; pentru Contractul PD/CO 188/05, pe perioada de la 01 iulie 2007 până la 19 septembrie 2007, în sumă de 52 785,00 dolari SUA: pentru Contractul PD/CO 036/07, pe perioada de la 01 iulie 2007 până la 28 februarie 2010, în sumă de 567 046,00 dolari SUA).

Totodată, instanța a constatat că în legătură cu revocarea Certificatului de operator aerian, C.A. „Valan Intemational Cargo Charter" S.R.L. a suportat cheltuieli în sumă de 430 016,25 lei cu titlu de salarii, contribuții sociale și prime medicale și 276 917,77 lei pentru deplasări, calculate și achitate, în condițiile legii, pentru echipajele a trei elicoptere implicate în acordarea serviciilor ONU până la 26 iunie 2007 efectiv, pentru staționarea în zona misiunilor ONU respective în perioada de la 27 iunie 2007 până la 30 septembrie 2007, legată de menținerea tehnică și repatrierea elicopterelor implicate.

În scopul obținerii unui nou Certificatul de operator aerian, pentru a înlătura efectul negativ al ingerinței arbitrare a Statului R.M. în dreptul său protejat, C.A. „Valan Intemational Cargo Charter” S.R.L. a fost nevoită să comande un audit tehnic aeronautic extraordinar companiei specializate din Italia „Air Dynamic”. În acest scop a suportat cheltuieli în sumă de 12 000,00 euro.

Astfel, la emiterea hotărârii judecătorești se precizează faptul că ratarea obținerii beneficului din acordarea serviciilor de transport comercial aerian în baza contractelor indicate încheiate cu ONU, precum și suportarea cheltuielilor vizate supra cu titlu de prejudiciu patrimonial direct, sunt într-o legătură cauzală directă și certă cu comportamentul ilicit al Statului Republica Moldova în raport cu C.A. „Valan Intemational Cargo Charter” S.R.L.

Ministerul Finanțelor consideră că, constatările instanței sunt neîntemeiate, iar în susținerea acestui fapt menționează următoarele.

Potrivit art.12 alin.(1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească soluționează cauzele civile în temeiul Constitutiei Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului al hotărârilor Curții Constituționale, al legilor organice și ordinare, al hotărârilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale și ale autorităților administrației publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanța aplică uzanțele dacă acestea nu contravin ordinii pubiice și bunelor moravuri.

În acest sens, invocă că în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a dispus respingerea pretențiilor privind încasarea venitului ratat, calificându-le ca fiind speculative.

De exemplu, în cauza Norma Telecom SRL c. Moldovei (cererea nr.38503/08, §12, hotărârea din 17 mai 2016) Curtea Europeană a statuat următoarele (vis-a-vis de pretenția reclamantului privind încasarea venitului ratat și a dobânzilor de întârziere în sumă de 7 171 653 euro ca urmare a neexecutării de către Î.S. „Calea Ferată a Moldovei" a unei hotărâri judecătorești în decurs de un an și 8 luni): *„În ceea ce privește prejudiciul material solicitat, Curtea observă că acesta constă în venitul ratat pe care compania reclamantă pretinde că l-ar fi înregistrat împreună cu dobânzile de întârziere. Dar, ținând cont de faptul că productivitatea unei societăți comerciale depinde de mai mulți factori, Curtea consideră că nu este competentă să speculeze cu privire la rezultatele activității companiei reclamante în cazul în care încălcările nu s-ar fi produs și nici să calculeze veniturile care le-ar fi obținut în cazul în care compania și-ar fi desfășurat activitatea în mod normal (a se vedea mutatis mutandis, Dragomir c. României, cererea nr.31î81/03, §27, hotărârea din 21 octombrie 2008 și SC Bartolo Prod Com SRL și Botomei c. României, cererea nr. 16294/03, §60, hotărârea din 21 februarie 2012). Prin urmare, Curtea respinge această pretenție.”*

În cauza SC Ghepardul SRL contra României (nr. 29268/03, hotărârea din 14 aprilie 2009) Curtea Europeană a accentuat următoarele:

"63. Societatea reclamantă solicită 19 041 EUR cu titlu de prejudiciu material, din cauza imposibilității sale de a participa la licitațiile care să îi permită să își păstreze și sporească clientele. Această sumă include: 9 266 EUR, adică suma pe care persoana în cauză o putea obține „în condițiile desfașurării unei activități normale" și 9 775 EUR, adică valoarea totală a sumelor reținute reclamantei în urma executărilor silite inițiate împotriva

sa de autoritățile fiscale. Aceasta furnizează la dosar un raport de expertiză contabilă. (...)

68. în speță, Curtea nu poate specula cu privire la rezultatele activității reclamantei în lipsa unei astfel de încălcări, nici considera valoarea totală a sumelor reținute persoanei în cauză în urma executărilor silite inițiate împotriva sa."

Astfel, având în vedere prevederile art.12 alin.(1) din Codul de procedură civilă și ținînd cont de practica bine definită a Curții Europene în materia pretențiilor privind venitul ratat, consideră că hotărârea primei instanțe în partea admiterii pretențiilor formulate de partea reclamantă cu titlu de prejudiciu material este neîntemeiată.

În contextul celor expuse și în temeiul art.207, art.231, art.232 și art.240 alin.(l) lit.c) din Codul administrativ, solicit Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, admiterea apelului, casarea Hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani din 28.02.2023, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă ca inadmisibilă sau neîntemeiată.

În motivarea apelului ***Guvernul Republicii Moldova,*** a indicat că, consideră hotărîrea judecătorească menționată în partea admisă ca fiind neîntemeiată, astfel, fiind pasibilă casării.

Menționează partea apelantă că, la 21 iunie 2007 Administrația de Stat a Aviației Civile a emis Ordinul nr. 102/GEN cu privire la unele măsuri referitoare la ridicarea siguranței zborului. Prin Ordinul nr. 102/GEN, ASAC a revocat Certificatul AOC deținut de reclamantă.

La 16 iulie 2007 Asociația Patronală de Aeronautică din Moldova, Î.M.“Valan International Cargo Charter” S.R.L și alte companii aeriene au depus cerere de chemare în judecată împotriva Administrației de Stat a Aviației Civile a Republicii Moldova cu privire la contestarea actului administrativ.

Prin hotărârea din 3 decembrie 2008 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă ca fiind neîntemeiată cererea de chemare în judecată Î.M.“Valan International Cargo Charter” S.R.L și alte companii aeriene au depus cerere de chemare în judecată împotriva Administrației de Stat a Aviației Civile a Republicii Moldova.

Prin decizia din 29 aprilie 2009 a Curții Supreme de Justiție a fost respins recursul declarat de Î.M.“Valan Intemational Cargo Charter” S.R.L și alte companii aeriene, fiind menținută hotărârea din 3 decembrie 2008 a Curții de Apel Chișinău.

La 30 septembrie 2009, după epuizarea căilor de atac naționale, reclamanta s-a adresat cu o plîngere la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, în care a invocat încălcarea de către Republica Moldova a dreptului la respectarea bunurilor sale protejate prin art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția CEDO.

La 4 septembrie 2018 Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „Curtea”) a pronunțat hotărârea în cauza Tiramavia S.R.L. și alții v. Republica Moldova, prin care a constatat că a avut loc o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția CEDO (în continuare „Convenția”). Curtea a concluzionat că ingerința în dreptul societăților reclamante la respectarea bunurilor lor, materializată prin decizia Administrației de Stat a Aviației Civile de revocare a certificatelor valabile de operator aerian (în continuare „COA”), nu fusese nici acoperită de garanții suficiente împotriva arbitrariului și nici bazată pe lege în sensul Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea § 39 din hotărâre). Astfel, Curtea a acordat fiecărei societăți reclamante câte 3000 de euro în calitate de despăgubiri pentru prejudiciul moral și câte 2500 de euro pentru costurile și cheltuielile suportate în fața Curții.

Cu referire la prejudiciul material, însă, Curtea a remarcat faptul că societățile reclamante aveau posibilitatea să solicite reluarea procedurilor în baza legislației interne în vigoare, în urma pronunțării hotărârii respective. Curtea nu a exclus faptul că retragerea

certificatelor de operator aerian ar fi putut avea anumite consecințe financiare nefavorabile pentru societățile reclamante, însă a considerat că nu putea specula care ar fi fost eventualul rezultat, dacă ele ar fi putut contesta impunerea acelor măsuri în procedurile administrative sau judiciare care ar fi respectat garanțiile procedurale necesare cerute de către Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea § 46 din hotărâre),

Susține partea apelantă că, la caz circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin.

Indică că, conform Articolului 6, sectiunea 6.3. din Contractele nr. PD/CO 178/05, PD/CP 188/05 și PD/CO 036/2007, transportatorul va deține și menține valabil Certificatul de operator aerian sau documentul echivalent eliberat de autoritatea aeriană corespunzătoare care autorizează transportatorul să desfașoare operațiuni de transport aerian în țară și autorizarea corespunzătoare pentru operarea în afara țării [...].

La determinarea probabilității, cu un înalt grad de certitudine, prima instanță urmă să constate existența și eventual valabilitatea autorizațiilor corespunzătoare pentru operare înafara țării.

La fel menționează că, referitor la profitul ratat, cuantumul rămîne a fi unul incert, or din probele anexate la dosar nu este clar dacă sumele încasate, pînă la rezilierea contractelor, constituie partea fixă sau partea variabilă din valoarea contractului. Astfel consideră că circumstanțele constatate de instanță nu au fost probate suficient. Or, pretențiile cu privire la prejudiciul material sub forma profitului ratat trebuie să fie convingătoare și nu speculative, cu riscul aplicării celei mai puțin convenabile metode pentru reclamant (a se vedea hot. Popov nr. 1 c. Moldovei, satisfacția echitabilă, 2006, paragraful 12).

Totodată, subliniază că în toate cele 3 contracte încheiate cu ONU privind acordarea serviciilor de transport aerian, plata se efectua în felul următor: sumă fixa, și plata variabilă calculată în funcție de numărul de ore efective de zbor. Astfel, este imposibil de presupus cîte ore de zbor ar fi fost efectuate în acel semestru, pentru a putea percepe o anumită plată și a o lua ca reper la calcularea prejudiciului de către Î.M.“Valan International Cargo Charter” S.R.L..

Reclamanta a facut calculul următor: suma profitului obținut pentru ultimul semestru al anului 2007 a fost împărțită la numărul de luni, obținînd sume medii în Dolari SUA pentru fiecare lună. Un astfel de calcul a fost efectuat pentru contractele semnate cu ONU privind acordarea serviciilor de transport aerian.

Pentru Contractul nr. PD/CO 178/05 din 02.08.2005 privind acordarea serviciilor de transport aerian au fost calculate 779.520,00 USD sau în mediu (raportat la 6 luni) 129.920, 00 USD * 14,224 luni - 759.130,00 USD = 1.088.870,00 USD venit ratat. Suma corectă rezultată din prezentul calcul este 1.088.852,08.

Indică partea apelantă că nu poate fi de acord cu prezenta formulă de calcul din următoarele considerente:

- Perioada 14,224 luni este una nejustificat de excesivă. Perioada care eventual ar pute fi inclusă în calcul începe cu data 27 iunie 2007 (data cînd a fost suspende toate operațiunile de transport aerian, data cînd efectiv aeronavele au fost plasate la sol) și se finisează cu 14 aprilie 2008 (data expirării Certificatului de Operator Aerian) minus perioada februarie - aprilie 2008 (perioada cînd aeronava a prestat servicii în temeiul altui contract) astfel, rezultă perioada de 7 luni, cu marja de eroare de cîteva zile.

- Venitul mediu încasat (1.088.852,08 USD) nu poate fi pus la baza calculării venitului neîncasat în perioada relevantă deoarece potrivit clauzelor contractuale veniturile realizate din

contract se împart în plata fixă, care constituie 120.000,00 USD, și plata variabilă, care constituie 500 USD per/oră de zbor efectiv. Dat fiind că, venitul mediul încasat rezultă din totalul încasărilor din primul semestru al anului 2007 conchide că plata fixă este inclusă în această sumă, deci ea a fost încasată. Sistarea zborurilor și rezilierea contractelor nu au afectat plata fixă a contractului, dar, a dus la imposibilitatea încasării plăților variabile în dependență de numărul de ore. Reieșind din notele de plată anexate de partea reclamantă, rezultă o medie a orelor de zbor în număr de 55,78. Rezultă că venitul neîncasat din prezentul contract, eventual ar constitui 55,78 (ore mediu/lună) * 7 (luni) * 500 (USD/oră) = 195.230,00 USD.

Pentru Contractul nr. PD/CO 188/05 din 10.08.2005 privind acordarea serviciilor de transport aerian au fost calculate 621.600,00 USD sau în mediu (raportat la 6 luni) 103.600,00 USD * 2,663 luni = 275.890,00 USD venit ratat. Suma corectă rezultată din prezentul calcul este 275886,8.

Nu este de acord partea apoelantă cu prezenta formulă de calcul din logica raționamentelor expuse anterior:

- Perioada 2,663 luni se încadrează în marja de apreciere. Perioada care eventual ar pute fi inclusă în calcul începe cu data 27 iunie 2007 (data cînd a fost suspende toate operațiunile de transport aerian, data cînd efectiv aeronavele au fost plasate la sol) și se finisează cu 20 septembrie 2007 (data expirării termenului adițional al contractului).

-Venitul mediu încasat (103.600,00 USD) nu poate fi pus la baza calculării venitului neîncasat în perioada relevantă deoarece potrivit clauzelor contractuale veniturile realizate din contract se împart în plata fixă, care constituie 69.16700 USD, și plata variabilă, care constituie 500 USD per/oră de zbor efectiv. Dat fiind că, venitul mediul încasat rezultă din totalul încasărilor din primul semestru al anului 2007 conchide că plata fixă este inclusă în această sumă, deci ea a fost încasată. Sistarea zborurilor și rezilierea contractelor nu au afectat plata fixă a contractului, dar, a dus la imposibilitatea încasării plăților variabile în dependență de numărul de ore. Reieșind din notele de plată anexate de partea reclamantă, rezultă o medie a orelor de zbor în număr de 72,19. Rezultă că venitul neîncasat din prezentul contract, eventual ar constitui 72,19 (ore mediu/lună) * 2,663 (luni) * 500 (USD/oră) = 192.241 USD.

Pentru Contractul nr. PD/CO 136/07 din 06.02.2007 privind acordarea serviciilor de transport aerian au fost calculate 324.000,00 USD sau în mediu (raportat la 4 luni) 81.000,00 USD * 32 luni USD = 2.592.000,00 USD venit ratat.

Nu este de acord partea apelantă nici cu prezenta formulă de calcul din aceleași raționamente:

- Perioada 32 luni este una nejustificat de excesivă. Perioada care eventual ar pute fi inclusă în calcul începe cu data 27 iunie 2007 (data cînd a fost suspende toate operațiunile de transport aerian, data cînd efectiv aeronavele au fost plasate la sol) și se finisează cu 14 aprilie 2008 (data expirării Certificatului de Operator Aerian) astfel, rezultă perioada de 10 luni, cu marja de eroare de cîteva zile.

- Venitul mediu încasat (81.000,00 USD) nu poate fi pus la baza calculării venitului neîncasat în perioada relevantă deoarece potrivit clauzelor contractuale veniturile realizate din contract se împart în plata fixă, care constituie 68.000,00 USD, și plata variabilă, care constituie 625 USD per/oră de zbor efectiv. Dat fiind că, venitul mediul încasat rezultă din totalul încasărilor din primul semestru al anului 2007 conchide că plata fixă este inclusă în această sumă, deci ea a fost încasată. Sistarea zborurilor și rezilierea contractelor nu au afectat plata fixă a contractului, dar, a dus la imposibilitatea încasării plăților variabile în dependență de numărul de ore. Reieșind din notele de plată anexate de partea reclamantă, rezultă o medie

a orelor de zbor în număr de 20,79. Rezultă că venitul neîncasat din prezentul contract, eventual ar constitui 20,79 (ore mediu/lună) * 10 (luni) * 625 (USD/oră) = 129.937,50 USD.

Menționează partea apelantă că, calculele prezentate reprezintă eventualul venit neîncasat. Profitul neîncasat, după cum susține și reclamantul reprezintă suma raportului dintre venituri și cheltuieli. La capitolul cheltuieli urmează a fi reflectate toate cheltuielile suportate în legătură cu executarea contractelor inclusiv plățile salariale, diurne, etc., precum și taxele și impozitele care urmează a fi achitate.

C.A. „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a evaluat rentabilitatea medie a companiei la 29%, iar, la calcularea profitului rata a aplicat o marjă rentabilitate de 22,5% raportată la venitul ratat. Prima instanță a considerat justificată marja de rentabilitate calculată de compania reclamantă.

Partewa apelantă nu consideră judicioasă concluzia instanțe din motivul că, la baza calculării rentabilității medii au fost luate în considerare totalul veniturilor și costurilor realizate de companie în anii 2005, 2006, I semestru 2007 fară a se limita la veniturile și costurile aferente contractelor reziliate PD/CO 178/05, PD/CO 188/05, PD/CO 036/07. Astfel, rămîne incert și poate fi ipotetic admis faptul că, rentabilitatea aferentă contractelor reziliate de ONU este mai mică decît rentabilitatea companiei rezultată din alte contracte, alte activități. Calculînd valoarea medie a rentabilității, în ipoteza descrisă, conchide că rentabilitatea companiei rezultată din alte contracte contribuie la majorarea rentabilității medii. În acest context, dacă se calculează profitul companiei cu aplicarea coeficientului de rentabilitate, consideră echitabil calcularea eventualului profit cu aplicarea coeficientului de rentabilitate aferent contractelor PD/CO 178/05, PD/CO 188/05, PD/CO 036/07.

Cu toate acestea, chiar și în ipoteza admiterii coeficientului de rentabilitate de 22,5% raportat la veniturile calculate supra rezultă: 195.230,00 + 192.241,00 + 129.937,50 = 517.408,50 USD, 517.408,50 * 22,5% = 116.416,91USD

Așadar, este dificil de determinat cu exactitate care ar fi fost rezultatele activității societății reclamante, în eventualitatea în care nu ar fi existat o încălcare a dreptului acestora la respectarea bunurilor sale, iar perioadele luate în calcul de către societățile reclamante depășesc în mod evident perioadele pentru care, eventual, acestea ar fi avut dreptul la compensații pentru profitul ratat, ceea ce determină caracterul vădit excesiv și speculativ al acestor pretenții.

În orice caz, companiile reclamante ar putea pretinde și obține despăgubiri pentru prejudiciul material doar în cazul în care acestea vor fi probate în conformitate cu cele relatate supra și doar pentru perioada de valabilitate a certificatelor de operator aerian.

Reiterează partea apelantă că, pretențiile cu privire la prejudiciul material sub forma profitului ratat trebuie să fie convingătoare și nu speculative, cu riscul aplicării celei mai puțin convenabile metode pentru reclamant (a se vedea hot. Popov nr. 1 c. Moldovei, satisfacția echitabilă, 2006, paragraful 12).

Prejudiciul material direct în mărime de 706934,02 lei, reflectă plățile salariale, diurnele, transportul achitat personalului antrenat în operarea aeronavelor. Ca și în orice societate, procesul de activitate a companiei, presupune și existența anumitor cheltuieli, mai ales cheltuieli de personal pe care reclamanta le menționează ca cheltuieli salariale și diurne, astfel încît societatea suportă atît posibilitatea obținerii unui profit cît existența cheltuielilor (inclusiv de personal materializate prin salarii și diume), dar și riscul pierderilor, ce rezultă din activitatea societății comerciale.

Ori, în situația în care Certificatul AOC deținut de reclamantă nu ar fi fost revocat prin

Ordinul nr. 102/GEN din 21 iunie 2007, societatea reclamantă oricum ar fi suportat aceste cheltuieli de personal, deoarece aceste cheltuieli sunt o parte integrantă a activității economice.

Mai mult, reprezintă o îmbogățire nejustificată încasarea acestor cheltuieli, după cum a dispus prima instanță, în ipoteza calculării profitului ratat după formula aplicării coeficientului de rentabilitate. Or, acest din urmă coeficient reprezintă raportul dintre veniturile și cheltuieli (inclusiv cheltuieli legate de plata salariilor, diumelor, etc.).

Cheltuielile în mărime de 12 000 EURO, pentru efectuarea unui audit tehnic internațional a fost solicitat de către reclamantă, au fost efectuate la inițiativa acesteia și ele nu pot fi imputate Guvernului Republicii Moldova, pentru a fi solicitate în calitate de prejudiciu material după cum este formulat în prezenta acțiune. Aceste cheltuieli au fost efectuate nu pentru restabilirea Certificatului de Operator Aerian retras prin Ordinul 102/GEN dar, eventual, pentru obținerea unui nou Certificat de Operator Aerian, care, oricum urma a fi obținut după expirarea valabilității Certificatului de Operator Aerian retras prin Ordinul 102/GEN.

Astfel, conform art. 17 alin. (3) din Legea aviației civile nr. 1237 din 09 iuliel997 (în vigoare la data producerii evenimentelor), Certificatul de operator aerian sau Autorizația de operator aerian se acordă de Administrație în baza dovezii că solicitantul a îndeplinit și se conformează tuturor cerințelor și condițiilor stabilite prin reglementările aeronautice în vigoare emise de Administrație. Drept urmare, se poate afima cu certitudine că auditul tehnic a profitat reclamantului la obținerea noului Certificat de Operator Aerian.

Necesitatea efectuării unui audit tehnic nu a fost condiționată de adoptarea Ordinului 102/GEN, or, Certificatul de Operator Aeriana fost retras, citează: *„Luînd în considerare zonele operaționale de risc ridicat, dificulatea exercitării și menținerii controlului operatorului privind siguranța operării și a întreținerii tehnice a aeronavelor, precum și resursele disponibile limitate ale ASAC pentru exercitarea controlului în numele statului al acestor operațiuni, se revocă Certificatele de Operator Aerian ale unor operatori aerieni, după cum urmează: b) CAA MD 009, [...]. (pct.2 din Ordinul 201/GEN).* Astfel, conchide că retragerea Certificatului nu a fost facută datorită stării tehnice neconforme a aeronavelor, motiv pentru care pretenția de 12000 EURO urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

Subliniază partea apelantă că, concluziile primei instanțe, expuse în hotărîre, sînt în contradicție cu circumstanțele cauzei. Or, instanța a constatat: *”În conformitate cu convențiile internaționale și actele normative interne din domeniul aviației civile, pentru a avea dreptul de a efectua operațiuni de transport aerian comercial, operatorul aerian trebuie să treacă periodic procedura de certificare și să obțină în acest scop Certificatul de operator aerian, care este unicul document ce atesta acest drept. ”*

Concluzia instanței este în contradicție cu circumstantele constatate în cadrul sedinței și anume faptul că compania reclamantă a prestat servicii aeronautice cu utilizarea elicopterului MI-8MTV-1 (ER MHF), adică transport comercial aerian, în perioada februarie-septembrie 2008, în baza Autorizației de operare, dar în lipsa Certificatului de operator aerian.

Posibilitatea operării elicopterelor în baza Autorizației de operare a fost confirmată și prin răspunsul ASAC din 03 iulie 2007 adresat Ministerului Afacerilor Externe al R.M. (vol. II, fila 8).

Administrația de Stat a Aviației Civile a retras companiei doar Certificatul AOC unde au fost depistate deficiențe, menținînd în același timp Autorizațiile de Operator Aerian (AOA), ceea ce le-a pennis companiei reclamante să exercite operațiuni de lucru aerian și să-

și continue activitatea în domeniu. Deci este nejustificat faptul că toate prejudiciile au fost generate prin Ordinul nr. 102/GEN din 21 iunie 2007, deoarece activitatea companiei în general nu a fost stopată.

Din analiza corespondenței Administrației de Stat a Aviației Civile cu Ministerul Afacerilor Exteme și Integrării Europene (scrisoarea 2747 din 03.07.2007), deduce partea apelantă că operarea elicopterelor nu era afectată de retragerea AOC MD009, aceasta efectuându-se în baza autorizației de operare AOA MD005. ONU a desconsiderat aceste argumente și a recurs la rezilierea contractelor. Guvernul nu a fost parte la contractele menționate, nu a participat la negocieri și nici nu a convenit asupra clauzei contractuale privind deținerea Certificatului de Operator Aerian. Astfel, în acțiunile Guvernului lipsește caracterul ilegal. Din contra, autoritățile de stat au depus un efort pentru a explica ONU că operarea elicopterelor potrivit cadrului legal, nu este interzisă.

Mai mult, conform Articolului 6, secțiunea 6.3. din Contractele nr. PD/CO 178/05, PD/CP 188/05 și PD/CO 036/2007, transportatorul va deține și menține valabil Certificatul de operator aerian sau documentul echivalent eliberat de autoritatea aeriană corespunzătoare care autorizează transportatorul să desfașoare operațiuni de transport aerian în țară și autorizarea corespunzătoare pentru operarea în afara țării, în special în țara sau în țările pentru care acest Charter este destinat și aprobat, pentru tipul și/sau clasa de aeronavă oferită. În acest sens, autorizația de operare AOA MD005 reprezintă un document echivalent în sensul articolului 6, secțiunea 6.3. din Contracte vizate.

A mai indicat partea apelantă că la caz normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat. Prima instanță a interpretat eronat sarcina probațiunii.

Instanța a reținut că: *”Statul n-a inițiat din oficiu proceduri administrative privind soluționarea problemei reparării echitabile a prejudiciului patrimonial* cauzat reclamantei și nici n-a evaluat prejudiciul care urmează a fi reparat. ”

În acest context menționează partea apelantă că, legislația Republicii Moldova nu impune statului inițierea din oficiu a unei proceduri de reparare a prejudiciului. CEDO nu a obligat statul la repararea prejudiciului patrimonial, menționînd la p.46 din Hotărîre, că aceste pretenții pot fi examinate în procedurile judiciare interne. Astfel, solicitarea de reparare a prejudiciului este un drept potestativ, care se materializează prin manifestarea unilaterală de voință a titularului în sensul exercitării acestui drept. Conchide că statul nu avea obligația de a iniția din oficiu procedura administrativă de reparare a prejudiciului.

La fel, este contrară sarcinii probațiunii (art. 93 Cod administrativ) concluzia instanței privind neevaluarea, de către stat, a prejudiciului pretins. Or, potrivit regulilor probațiunii, fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția.

În altă ordine de idei, impunerea statului cu o obligație de calculare a prejudiciului ar echivala indirect cu recunoașterea acțiunii și drept consecință a ar reduce la „0” efectele juridice al prescripției extinctive, curgerea căreia profită statului.

Astfel, concluzia primei instanțe contravine regulilor probațiunii art. 93 Cod administrativ precum și art. 391 Cod civil.

La fel indică că, prima instanță nu a aplicat o lege care trebuia să fie aplicată (art.1404 Cod civil). În în esența sa, acțiunea reclamantului este justificată prin emiterea unui act administrativ ilegal de către o autoritate publică.

Instanța a angajat răspunderea delictuală civilă a Guvernului R.M. atît în temeiul art. 1398 alin.(1) dar și art.1404 alin.(1) din Codul civil, în vigoare pînă la 01 martie 2019. Art.

1398 Cod civil are caracterul unei norme juridice generale iar, art.1404 Cod civil are caracterul unei norme juridice speciale.

Potrivit art. 5 alin.(2) și (3) din Legea 100/2017, normele juridice generale sînt aplicabile fie tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fie unor categorii de raporturi sau de subiecți, fără a-și pierde caracterul de generalitate. Normele juridice speciale sînt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.

În prezenta speță, instanța de judecată urma să aplice art. 1404, ca normă juridică specială și eventual să angajeze răspunderea delictuală civilă a autorității publice emitente a actului administrativ ilegal.

În ce privește nemijlocit statul Republica Moldova, reieșind din constatările Curții, acesta se face vinovat pentru eșuarea în asigurarea garanțiilor necesare cerute de către Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție în cadrul procedurilor judiciare de contestare a actului administrativ - Ordinul nr.102/GEN din 21.06.2007. Pentru aceste încălcări Curtea a acordat fiecărei societăți reclamante câte 3000 de euro în calitate de despăgubiri pentru prejudiciul moral și câte 2500 de euro pentru costurile și cheltuielile suportate în fața Curții.

În lumina celor expuse supra, partea apelantă Guvernul Republicii Moldova solicită admiterea apelului, casarea hotărîrii instanței de fond, cu emiterea unei noi decizii de respingere integrală a pretențiilor formulate de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L..

Argumentele participanților la proces:

Reprezentantul părții apelante Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L., avocatul Păduraru Ion, în ședința instanței de apel a susținut integral argumentele indicate în motivarea apelului. A solicitat admiterea acestuia în sensul formulat.

Reprezentantul părții apelante Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Sergiu Melega, în ședința instanței de apel a susținut integral argumentele indicate în motivarea apelului. A solicitat admiterea acestuia în sensul formulat.

Reprezentantul părții apelante Guvernul Republicii Moldova, Chiosa Iaroslav, în ședința instanței de apel a susținut integral argumentele indicate în motivarea apelului. A solicitat admiterea apelului, casarea hotărîrii instanței de fond, cu emiterea unei noi decizii de respingere integrală a pretențiilor formulate de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L..

Audiind participanții prezenți la proces, studiind materialele dosarului și înscrisurile administrate, verificând argumentele expuse în cererea de apel, Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău conchide că apelurile declarate de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L., de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și de Guvernul Republicii Moldova urmează a fi admise, casată integral hotărîrea instanței de fond, cu pronunțarea unei noi decizii, din considerentele ce succed.

Aprecierea instanței de apel a argumentelor părților și cadrului legal aplicabil speței:

În conformitate cu prevederile art. 195 Cod administrativ, *procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.*

Potrivit dispoziţiilor art.219 alin.(1), (3) Cod administrativ, *(1) Instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. (3) Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.*

În conformitate cu prevederile art. 240 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, *examinînd cererea de apel, instanţa de apel adoptă una dintre următoarele decizii- casează integral hotărîrea primei instanțe și emite o nouă decizie.*

Potrivit dispozițiilor art. 386 alin. (1) Cod de procedură civilă, *hotărîrea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă:*

a) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin;

b) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente;

c) concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei;

d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

Conform art. 239 Codul de procedură civilă, *hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.*

În temeiul art.240 alin.(1) Cod de procedură civilă, *la deliberarea hotărîrii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării cauzei şi admisibilitatea acţiunii.*

Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importanţă la soluţionarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet, fiind elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.

Prevederile legale enunţate impun în mod expres, obligaţia instanţei de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Respectiv, conform practicii CEDO instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze doar la însuşirea motivelor și concluziilor date de instanţa inferioară. (*Hirro Balani c. Spaniei*, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; *Georgiadis v. Greciei* nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău, analizând legalitatea hotărârii pronunţate în raport cu prevederile art.225 Cod administrativ; art. 239 - 241, concluzionează că hotărârea instanţei de fond este adoptată cu aprecierea eronată a normelor procesual- materiale în coroborare cu circumstanţele faptice ale cauzei, motiv din care urmează a fi casată cu emiterea unei noi decizii.

Materialul probatoriu administrat de instanţa de fond, denotă următoarea situaţie;

<u>În fapt;</u>

Materialele cauzei atestă că, Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L., după fondare, a fost certificată constant ca operator aerian de Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile, care era autoritatea responsabilă de acest domeniu până în anul 2009, fiind autorizată de a efectua operaţiuni de transport aerian comercial în Asia, Africa, Europa, Australia şi Oceania.

La data de 12 aprilie 2007 Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a obţinut Certificatul de operator aerian cu nr. MD 009, valabil până la 14 aprilie 2008 (volumul I, filele 11-12).

La 21 iunie 2007 Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a emis Ordinul nr. 102/GEN Cu privire la unele măsuri referitoare la ridicarea siguranţei zborurilor (Ordinul nr. 102/GEN) prin care a dispus revocarea Certificatul de operator aerian deţinut de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. (volumul I, fila 13).

Ordinul nr. 102/GEN a fost supus executării imediate, fiind adus la cunoştinţă tuturor structurilor internaţionale şi naţionale competente din domeniu.

Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a contestat în instanța de contencios administrativ în modul stabilit Ordinul nr. 102/GEN, dar procedura s-a finalizat la 29 aprilie 2009 cu respingerea acţiunii (volumul I, filele 23-31).

În conformitate cu prevederile Legii contenciosului administrativ (în vigoare până la data de 28 februarie 2019), Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. nu a formulat pretenţii în repararea prejudiciului patrimonial faţă de autoritatea emitentă Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile concomitent cu acţiunea privind anularea Ordinului nr. 102/GEN.

La data de 04 septembrie 2018 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunţat Hotărârea sa în cauza Tiramavia ş.a. versus Republica Moldova (Cererile 54115/09, 55707/09, 55770/09). Una din petiţionare în acest caz a fost reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L.

În particular, CtEDO a apreciat că revocarea la 21 iunie 2007 de către **Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Certificatului de operator aerian deţinut de reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. reprezintă o ingerinţă arbitrară a Republicii Moldova în dreptul protejat al acesteia de a dispune liber de bunurile sale** şi a constatat violarea de către Republica Moldova a prevederilor art. 1 din Primul Protocolul adiţional la Convenţia Europeană a Drepturilor Omului (volumul I, filele 15-20).

La etapa examinării cererii la CtEDO, Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a înaintat, în temeiul art. 41 din Convenţia Europeană şi în modul stabilit în procedurile în faţa Curţii Europene, pretenţii pecuniare faţă de Republica Moldova, în vederea obţinerii despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin ingerinţa arbitrară în dreptul său protejat. Însă, Curtea Europeană a menţionat la p. 46 din Hotărârea din 04 septembrie 2018, că nu va acorda despăgubiri reclamantei pentru eventualul prejudiciu patrimonial suportat în legătură cu violarea constatată a dreptului protejat a acesteia de către Republica Moldova, remarcând, totodată, faptul că reclamanta are posibilitatea de a solicita, în acest scop, reluarea procedurilor în baza legislaţiei interne în vigoare.

La 17 februarie 2019 Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a admis cererea Companiei Aeriene „Valan International Cargo Charter” S.R.L. de revizuire a deciziei Curții Supreme de Justiție din 29 aprilie 2009 pronunţate în cauza în contencios administrativ iniţiată la cererea Asociaţiei Patronale de Aeronautică din

Moldova, Î.M. „Valan International Cargo Charter” S.R.L., Compania Aeriană „Grixona” S.R.L. ş.a. către Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile cu privire la contestarea Ordinului nr. 102/GEN din 21 iunie 2007.

La data de 16 iulie 2019 Curtea Supremă de Justiție a rejudecat recursul declarat de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. în cauza vizată, a casat parţial hotărârea Curţii de Apel Chişinău din 03 decembrie 2008, a pronunţat o hotărâre nouă pe caz prin care a anulat ca ilegal Ordinul Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile nr. 102/GEN în parte care se referea la Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L.

La 05 noiembrie 2019 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a expediat Guvernului R.M. cerere prin care a solicitat acordarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciului patrimonial cauzat prin ingerinţa arbitrară a Statului Republica Moldova în dreptul de a dispune liber de bunurile sale. (volumul I, filele 194-195; volumul III, fila 47). Guvernul R.M. nu e examinat cererea menționată.

La 18 decembrie 2019 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a depus acţiunea către Statul Republica Moldova, reprezentat de Guvernul R.M., Ministerul Economiei şi Infrastructurii şi Autoritatea Aeronautică Civilă solicitând în scopul obţinerii satisfacţiei echitabile prin repararea prejudiciului patrimonial cauzat în rezultatul ingerinţei arbitrare a Statului în dreptul său fundamental la respectarea bunurilor, protejat de art. l din Protocolul 1 la Convenţia Europeană, înaintând acțiunea în temeiul art. 41 din Convenţia Europeană şi în temeiul legislaţiei naţionale aplicabile (volumul I, filele 186-193).

La 11 mai 2022 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a înaintat cerere prin care și-a modificat acţiunea din 18 decembrie 2019, menţinându-şi pretenţiile sale către Statul R.M. reprezentat doar de Guvernul RM, ţert Ministerul Finanţelor. În acest context reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a depus la 13 iunie 2022 cerere de renunţare la pretenţiile sale faţă de Ministerul Infrastructurii şi Dezvoltării Regionale (succesorul MEI) şi faţă de Autoritatea Aeronautică Civilă în calitatea acestora de reprezentanţi ai Statului Republica Moldova. Prin încheierea din 18 iulie 2022 instanţa de judecată a admis cererea.

La 02 decembrie 2022 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a înaintat cerere prin care a majorat pretenţiile faţă de Statul Republica Moldova reprezentat de Guvernul R.M. în partea ce ţine de repararea prejudiciului patrimonial în formă de pierderi și cheltuieli directe, în contextul evoluţiei coeficientului preţurilor de consum din țară în perioada de până la 31 octombrie 2019 (volumul III, filele 49-50).

<u>În drept:</u>

Conform **art. 53 alin.(1) din Constituție**, persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr- un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins, anularea actului şi **repararea pagubei**.

Potrivit **art. 3 Cod administrativ**, legislaţia administrativă are drept scop reglementarea procedurii de înfăptuire a activităţii administrative şi a controlului judecătoresc asupra acesteia, în vederea asigurării respectării drepturilor şi a libertăţilor prevăzute de lege ale persoanelor fizice şi juridice, ţinîndu-se cont de interesul public şi de regulile statului de drept.

Art. 5 din Codul administrativ definește activitatea administrativă ca fiind totalitatea actelor administrative individuale şi normative, a contractelor administrative, a actelor reale,

precum şi a operaţiunilor administrative realizate de autorităţile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii şi se aplică nemijlocit legea.

În conformitate cu prevederile **art. 8 Cod administrativ**, regimul de putere publică reprezintă ansamblul competenţelor prevăzute de lege în vederea realizării sarcinilor autorităţilor publice, care le conferă posibilitatea de a se impune cu forţă juridică obligatorie în raporturile lor cu persoane fizice sau juridice.

Potrivit **art. 17 Cod administrativ**, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Potrivit **art. 18 Cod administrativ**, interesul public vizează ordinea de drept, democraţia, garantarea drepturilor şi a libertăţilor persoanelor, precum şi obligaţiile acestora, satisfacerea necesităţilor sociale, realizarea competenţelor autorităţilor publice, funcţionarea lor legală şi în bune condiţii.

Conform **art. 21 alin. (1) Cod administrativ**, autorităţile publice şi instanţele de judecată competente trebuie să acţioneze în conformitate cu legea şi alte acte normative.

Potrivit **art. 39 alin. (2) din Codul administrativ**, orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.

Potrivit **art. 189 alin. (1) Cod administrativ,** orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ.

Conform **art. 207 alin. (1) din Codul administrativ**, instanţa verifică din oficiu dacă sînt întrunite condiţiile pentru admisibilitatea unei acţiuni în contenciosul administrativ. Dacă este inadmisibilă, acţiunea în contencios administrativ se declară ca atare prin încheiere judecătorească susceptibilă de recurs.

Alin. (2) al art. 207 Cod administrativ indică că, acţiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special cînd: e) reclamantul nu poate revendica încălcarea, prin activitatea administrativă, a unui drept în sensul art.17.

Completul judiciar remarcă că, legislația contenciosului administrativ conține în dispozițiile sale nu doar norme de drept substanțial, ci și norme de drept procedural, rațiunea instituirii acestora constând în natura specifică a litigiilor în materie de contencios administrativ, care impune o procedură specifică de sesizare a instanțelor judecătorești, de soluționare a cauzelor, aceasta fiind în mare parte diferită de procedura civilă obișnuită.

La caz se reține că, Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L., după fondare, a fost certificată constant ca operator aerian de **Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile**, care era autoritatea responsabilă de acest domeniu până în anul 2009, fiind autorizată de a efectua operaţiuni de transport aerian comercial în Asia, Africa, Europa, Australia şi Oceania.

La data de 12 aprilie 2007 Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a obţinut Certificatul de operator aerian cu nr. MD 009, valabil până la 14 aprilie 2008 (volumul I, filele 11-12).

În perioada anilor 2005-2007 Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. era unica companie din Republica Moldova inclusă în lista oficială a prestatorilor de servicii pentru Organizaţia Naţiunilor Unite (ONU). Astfel, efectua operaţiuni de transport aerian comercial cu trei helicoptere în misiunile internaţionale ale ONU: în Eritreea, Etiopia (UNMEE) şi în Republica Democratică Congo (MONUC), în Sierra Leone (UNAMSIL) şi Sahara de Vest (MINURSO) şi în Kosovo (UNMIK).

În acest scop au fost încheiate cu ONU trei contracte de lungă durată, pentru fiecare regiune de operare a misiunilor vizate, după cum urmează:

1) Contractul aviatic pe termen lung nr. PD/CO 178/05 din 02 august 2005 (volumul I, filele 32-52);

2) Contractul aviatic pe termen lung nr. PD/CO 188/05 din 10 august 2005 (volumul I, filele 53-84);

3) Contractul aviatic pe termen lung nr. PD/CO 036/07 din 06 februarie 2007 (volumul I, filele 85-116).

La 21 iunie 2007 **Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile** a emis Ordinul nr. 102/GEN Cu privire la unele măsuri referitoare la ridicarea siguranţei zborurilor (Ordinul nr. 102/GEN) prin care a dispus revocarea Certificatul de operator aerian deţinut de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. (volumul I, fila 13).

Ordinul nr. 102/GEN a fost supus executării imediate, fiind adus la cunoştinţă tuturor structurilor internaţionale şi naţionale competente din domeniu.

Din cauza revocării Certificatului de operator aerian, începând cu 27 iunie 2007 au fost suspendate toate operaţiunile de transport aerian cu helicopterele Companiei Aeriene „Valan International Cargo Charter" S.R.L. implicate în acordarea serviciilor în misiunile ONU vizate supra (volumul I, filele 117-118).

Dată fiind incertitudinea creată în ce priveşte posibilitatea continuării prestării serviciilor de către Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. în misiunile ONU vizate, Misiunea permanentă Republicii Moldova pe lângă ONU a adresat la 27 iunie 2007 Ministerului Afacerilor Externe al R.M. o scrisoare în care a propus implicarea politică neîntârziată a Guvernului în soluţionarea acestui caz (volumul II, fila 6).

În context, Ministerul Afacerilor Externe al R.M. a expediat la 03 iulie 2007 o adresa către Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile în care a solicitat căutarea unor soluţii eficiente în vederea deblocării situaţiei create cu Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. în urma revocării Certificatului de operator aerian (volumul II, fila 7).

Tot la data de 03 iulie 2007 Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a respins solicitarea Ministerului Afacerilor Externe al R.M. Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a indicat că Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. ar fi putut continua să acorde servicii pentru ONU cu utilizarea helicopterelor implicate, fără a deţine Certificatul de operator aerian, activând doar în baza Autorizaţiei de operare pe care compania continua s-o deţină (volumul II, fila 8).

La 04 iulie 2007 Grupul de lucru pentru reglementarea activităţii de întreprinzător, format în scopul excluderii impedimentelor în activitatea antreprenorială, a constatat ilegalitatea Ordinului nr. 102/GEN şi a recomandat Guvernului R.M. şi Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile să-l anuleze. Această recomandare a fost ignorată de autorităţi (volumul I, fila 30 verso).

La 12 iulie 2007 Unitatea de procurări ONU a informat Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. despre rezilierea începând cu 19 iulie 2007 a Contractelor PD/CO 178/05, PD/CP 188/05 şi PD/CO 036/2007 din cauza revocării de către Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Certificatului de operator aerian (volumul I, filele 117-118).

La 29 august 2007 Cartierul general ONU a înştiinţat Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. despre faptul că a fost exclusă din lista prestatorilor de servicii pentru ONU în domeniul transportului aerian comercial din cauza revocării de către

Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Certificatului de operator aerian (volumul I, filele 119-120).

Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a contestat în instanța de contencios administrativ în modul stabilit Ordinul nr. 102/GEN, dar procedura s-a finalizat la 29 aprilie 2009 cu respingerea acţiunii (volumul I, filele 23-31).

În conformitate cu prevederile Legii contenciosului administrativ (în vigoare până la data de 28 februarie 2019), Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. nu a formulat pretenţii în repararea prejudiciului patrimonial faţă de autoritatea emitentă Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile concomitent cu acţiunea privind anularea Ordinului nr. 102/GEN.

La data de 04 septembrie 2018 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunţat Hotărârea sa în cauza Tiramavia ş.a. versus Republica Moldova (Cererile 54115/09, 55707/09, 55770/09). Una din petiţionare în acest caz a fost reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L.

În particular, CtEDO a apreciat că revocarea la 21 iunie 2007 de către **Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Certificatului de operator aerian deţinut de reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. reprezintă o ingerinţă arbitrară a Republicii Moldova în dreptul protejat al acesteia de a dispune liber de bunurile sale** şi a constatat violarea de către Republica Moldova a prevederilor art. 1 din Primul Protocolul adiţional la Convenţia Europeană a Drepturilor Omului (volumul I, filele 15-20).

La etapa examinării cererii la CtEDO, Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. a înaintat, în temeiul art. 41 din Convenţia Europeană şi în modul stabilit în procedurile în faţa Curţii Europene, pretenţii pecuniare faţă de Republica Moldova, în vederea obţinerii despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin ingerinţa arbitrară în dreptul său protejat. Însă, Curtea Europeană a menţionat la p. 46 din Hotărârea din 04 septembrie 2018, că nu va acorda despăgubiri reclamantei pentru eventualul prejudiciu patrimonial suportat în legătură cu violarea constatată a dreptului protejat a acesteia de către Republica Moldova, remarcând, totodată, faptul că reclamanta are posibilitatea de a solicita, în acest scop, reluarea procedurilor în baza legislaţiei interne în vigoare.

La 17 februarie 2019 Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a admis cererea Companiei Aeriene „Valan International Cargo Charter” S.R.L. de revizuire a deciziei Curții Supreme de Justiție din 29 aprilie 2009 pronunţate în cauza în contencios administrativ iniţiată la cererea Asociaţiei Patronale de Aeronautică din Moldova, Î.M. „Valan International Cargo Charter” S.R.L., Compania Aeriană „Grixona” S.R.L. ş.a. către Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile cu privire la contestarea Ordinului nr. 102/GEN din 21 iunie 2007.

La data de 16 iulie 2019 Curtea Supremă de Justiție a rejudecat recursul declarat de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. în cauza vizată, a casat parţial hotărârea Curţii de Apel Chişinău din 03 decembrie 2008, a pronunţat o hotărâre nouă pe caz prin care **a anulat ca ilegal Ordinul Administraţiei de Stat a Aviaţiei Civile nr. 102/GEN în parte care se referea la Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L**. Instanţa de recurs a accentuat că prin Ordinul nr. 102/GEN din 21 iunie 2007 s-a atentat asupra dreptului de proprietate al recurenţilor garantat prin art. 46 din Constituţia Republicii Moldova şi art. 1 din Primul Protocol adiţional la Convenţia pentru apărarea

drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, semnat la Paris la 20 martie 1952 (pagina 16 din decizia CSJ) (volumul I, filele 23-31).

La 05 noiembrie 2019 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a expediat Guvernului R.M. cerere prin care a solicitat acordarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciului patrimonial cauzat prin ingerinţa arbitrară a Statului Republica Moldova în dreptul de a dispune liber de bunurile sale. (volumul I, filele 194-195; volumul III, fila 47). Guvernul R.M. nu e examinat cererea menționată.

La 18 decembrie 2019 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a depus acţiunea către Statul Republica Moldova, reprezentat de Guvernul R.M., Ministerul Economiei şi Infrastructurii şi Autoritatea Aeronautică Civilă solicitând în scopul obţinerii satisfacţiei echitabile prin repararea prejudiciului patrimonial cauzat în rezultatul ingerinţei arbitrare a Statului în dreptul său fundamental la respectarea bunurilor, protejat de art. l din Protocolul 1 la Convenţia Europeană, înaintând acțiunea în temeiul art. 41 din Convenţia Europeană şi în temeiul legislaţiei naţionale aplicabile (volumul I, filele 186-193).

La 11 mai 2022 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a înaintat cerere prin care şi-a modificat acţiunea din 18 decembrie 2019, **menţinându-şi pretenţiile sale către <u>Statul R.M. reprezentat doar de Guvernul RM</u>, ţert Ministerul Finanţelor**. În acest context reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a depus la 13 iunie 2022 **cerere de renunţare la pretenţiile sale faţă de** Ministerul Infrastructurii şi Dezvoltării Regionale (succesorul MEI) şi faţă de **<u>Autoritatea Aeronautică Civilă</u>** în calitatea acestora de reprezentanţi ai Statului Republica Moldova. **Prin încheierea din 18 iulie 2022 instanţa de judecată a admis cererea.**

La 02 decembrie 2022 reclamanta Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. a înaintat cerere prin care a majorat pretenţiile faţă de Statul Republica Moldova reprezentat de Guvernul R.M. în partea ce ţine de repararea prejudiciului patrimonial în formă de pierderi și cheltuieli directe, în contextul evoluţiei coeficientului preţurilor de consum din țară în perioada de până la 31 octombrie 2019 (volumul III, filele 49-50).

Instanța de fond examinînd cauza, prin horărîrea din 28 februarie 2023, a obligat Guvernul Republicii Moldova să emită actul administrativ individual favorabil privind repararea prejudiciului cauzat Companiei Aeriene „Valan International Cargo Charter" S.R.L. prin emiterea actului administrativ ilegal, inclusiv: 706934,02 lei (șapte sute șase mii nouă sute treizeci și patru lei și 02 bani), 838615 (opt sute treizeci și opt mii șase sute cincisprezece) dolari SUA și 12000 (douăsprezece mii) euro. În rest acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Instanța de apel apreciază ca neîntemeiată soluția instanței de fond și ca inadmisibilă acțiunea formulată de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. (Î.M. „Valan International Cargo Charter" S.R.L.) împotriva Guvernului Republicii Moldova în temeiul prevederilor art. 207 alin. (2) lit. e) Cod administrativ.

Alin. (2) lit.e) al art. 207 Cod administrativ indică că, acţiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special cînd: e) reclamantul nu poate revendica încălcarea, **prin activitatea administrativă**, a unui drept în sensul art.17.

Conform **art.35 Cod administrativ**, **autorităţile publice** şi persoanele fizice care le reprezintă **răspund**, după caz, penal, contravenţional, **civil** sau disciplinar **pentru** neexecutarea sau **executarea necorespunzătoare a activităţii administrative, în condiţiile legii**.

Potrivit **art. 1404 Cod Civil** (în vigoare pînă la 01.03.2019), (1) **Prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal** sau nesoluţionarea în termen legal a unei cereri **de către o autoritate publică** sau de către o persoană cu funcţie de răspundere din cadrul ei **se repară integral de autoritatea publică**. Persoana cu funcţie de răspundere va răspunde solidar în cazul intenţiei sau culpei grave.

Totodată și potrivit **art. 2006 alin. (1) Cod civil** (în vigoare din 01.03.3019), **prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal** sau nesoluţionarea în termen legal a unei cereri **de către o autoritate publică** sau de către o persoană cu funcţie de răspundere din cadrul ei **se repară integral de autoritatea publică**. Persoana cu funcţie de răspundere va răspunde solidar în cazul intenţiei sau culpei grave.

Cu raportare la speța în cauză, se reține că autoritatea publică care a emis Ordinul nr. 102/GEN Cu privire la unele măsuri referitoare la ridicarea siguranţei zborurilor (Ordinul nr. 102/GEN) prin care a dispus revocarea Certificatul de operator aerian deţinut de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. este **Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile** (la moment reorganizată în Autoritatea Aeronautică Civilă).

Completul judiciar reiterează că, conform art. 17 Cod administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere **prin activitate administrativă**.

În concordanță cu art. 20 Cod administrativ, dacă printr-o **activitate administrativă** se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Conform art. 39 Cod administrativ, (1) Controlul judecătoresc al **activităţii administrative** este garantat şi nu poate fi îngrădit. (2) Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art. 17 sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.

Potrivir art. 189 alin. (1) Cod administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său **prin activitatea administrativă** a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ.

Astfel, potrivit normelor legal-procesuale, pentru a pune în mişcare o acţiune, la caz în procedura contenciosului administrativ – legiuitorul a instituit obligativitatea întrunirii cumulative a unor condiţii de formă și conținut, precum ar fi: prezența activității administrative a unei autorităţi publice supuse controlului în procedura contenciosului administrativ.

În același context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că accesul la justiție poate fi limitat, în special prin instituirea condiţiilor de admisibilitate, domeniu în care statul se bucură de o anumită marjă de apreciere. Aceste limitări trebuie să urmărească un scop legitim, asigurându-se o proporţionalitate între interesul persoanei şi scopul legitim urmărit (Guérin contra Franţei, 29 iulie 1998, § 37). Totuşi, limitările nu trebuie să reducă la zero esenţa acestui drept. Regulile de procedură au scopul de a asigura o bună administrare a justiţiei şi, în special, a asigura securitatea raporturilor juridice, iar cei implicaţi în proceduri trebuie să se aştepte ca aceste reguli să fie aplicate (Miragall Escolano ş.a. contra Spaniei, 25 ianuarie 2000, § 33).

Concomitent, este de remarcat că, prin instituirea admisibilității acțiunilor deferite judecății nu s-a urmărit restrângerea accesului liber la justiţie, de care, în mod evident, cel

interesat beneficiază în condiţiile legii, ci exclusiv instaurarea unui climat de ordine juridică, indispensabil, în vederea exercitării dreptului constituţional statuat de art. 20 din Constituția Republicii Moldova, prevenindu-se, astfel, abuzurile şi asigurându-se protecţia drepturilor şi intereselor legitime ale celorlalte părţi.

Noţiunea de "act administrativ" este definită atât în legislația autohtonă, cât şi în Rezoluţia (77) Cu privire la protecţia individului faţă de actele autorităţilor administrative, adoptată de Comitetul de Miniştri al Consiliului Europei la 28 septembrie 1997. În accepțiunea reglementărilor enunțate, actul administrativ este o manifestare juridică unilaterală de voinţă, cu caracter normativ sau individual, din partea unei autorităţi publice în vederea organizării executării sau executării în concret a legii, actul administrativ desemnează orice măsuri individuale sau decizii luate în cadrul exercitării autorităţii publice, susceptibile de a afecta direct drepturile, libertăţile sau interesele persoanelor fizice sau juridice şi care nu este un act îndeplinit în cadrul exercitării unei funcții judiciare.

Dreptul vătămat este indisolubil legat de un act administrativ emanat de la o autoritate publică, generator de efecte juridice.

Potrivit materialelor cauzei, Completul judiciar reține că, prin decizia Curţii Supreme de Justiţie din 16 iulie 2019, s-a casat parţial hotărârea din 3 decembrie 2008 a Curţii de Apel Chişinău, în partea pretenţiilor înaintate de către ÎM Compania Aeriană „Valan International Cargo Gharter" SRL, Compania Aeriană „Grixona" SRL (denumită în prezent Compania Aeriană „Terra Avia" SRL), Compania de Transporturi Aeriene „Tiramavia" SRL şi SC „Pecotox-Air" SRL, cu emiterea în această parte a unei noi decizii, după cum urmează:

Se anulează lit. d) din pct. 1 şi pct. 2, 3, 4 din ordinul nr. 102/GEN din 21 iunie 2007 cu privire la unele măsuri referitoare la ridicarea siguranţei zborurilor **emis de Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Republicii Moldova** (ASAC), în privinţa Operatorilor Aerieni ÎM Compania Aeriană „Valan International Cargo Gharter" SRL, Compania Aeriană „Grixona" SRL (denumită în prezent Compania Aeriană „Terra Avia" SRL), Compania de Transporturi Aeriene „Tiramavia" SRL şi SC „Pecotox-Air" SRL. În rest, hotărârea din 3 decembrie 2008 a Curţii de Apel Chişinău, s-a menţinut.

Astfel, actul administrative anulat în temeiul căruia partea reclamantă solicit repararea prejudiciului a fost emis de **Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Republicii Moldova** (reorganizată în Autoritatea Aeronautică Civilă).

Totodată se reține că, prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Râșcani) din 18 iulie 2022, a fost admisă cererea reprezentantului reclamantei Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L., Ion Păduraru **de renunțare la pretenția împotriva** Ministerului Infrastructurii şi Dezvoltării Regionale şi **Autorității Aeronautice Civile**, în calitatea acestora de reprezentanţi ai Statului Republica Moldova, în cauza nr. 3- 2832/2021 la cererea sa de chemare în judecată înaintată la 18 decembrie 2019 către Statul Republica Moldova, reprezentat de Guvernul RM, Ministerul Economiei şi Infrastructurii, reorganizat în Ministerul Infrastructurii şi Dezvoltării Regionale şi Autoritatea Aeronautică Civilă, persoană terţă Ministerul Finanţelor, privind acordarea despăgubirilor cu titlu de justă satisfacţie pentru prejudiciul patrimonial cauzat prin ingerinţa arbitrară a Statului RM în dreptul la respectarea bunurilor protejat de art. l din Protocolul nr. 1 la Convenţia Europeană a Drepturilor Omului și se încetează procedura contenciosului administrativ pe aceste capete.

Astfel, prin acțiunea înaintată reclamanta **solicită obligarea Guvernului Republicii Moldova**, de a compensa prejudicial material urmare a anulării actului administrativ emis de către o altă autoritate publică- Autoritatea Aeronautică Civilă.

În continuare, ținînd cont de faptul că la caz a fost identificată de către reclamantă autoritatea publică pîrîtă, urmează a fi verificat faptul dacă prin **activitatea administrativă a Guvernului Republicii Moldova** a fost încălcat un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege reclamantei. Or, Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter" S.R.L. care înaintează acţiunea în contencios administrativ trebuie să urmărească şi să justifice procesual pentru testul de admisibilitate revendicarea unui drept subiectiv propriu, **căruia i se aduce atingere prin activitatea administrativă** contestată.

Instanța de apel va sublinia că, temeiul constituțional al contestării actelor autorităților publice și a răspunderii acestor autorități pentru vătămările aduse prin nesocotirea sau încălcarea drepturilor și libertăților legitime ale persoanei rezultă din art. 52 din Constituție, dar este prevăzut expres și în art. 53, consacrat nemijlocit dreptului persoanei vătămate de o autoritate publică.

Astfel, potrivit 53 alin. (1) din Constituția RM, persoana vătămată într-un drept al său **de o autoritate publică, printr-un act administrativ** sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins, anularea actului şi repararea pagubei.

Protecția drepturilor și libertăților omului împotriva activității ilegale a autorităților publice își are suportul și în actele internaționale referitoare la drepturile și libertățile fundamentale ale omului. În acest sens, Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 8, stabilește: „Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanţelor judiciare competente împotriva **actelor care violează** drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituţie sau prin lege".

După cum s-a enunțat mai sus, în cazul în care persoana este vătămată în drepturile sale **prin acte administrative**, ea poate să se apere recurgând la pârghiile și instrumentele oferite de legislația administrativă, care potrivit art. 3 din Codul administrativ „are drept scop reglementarea procedurii de înfăptuire a activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia, în vederea asigurării respectării drepturilor și a libertăților prevăzute de lege ale persoanelor fizice și juridice, ținându-se cont de interesul public și de regulile statului de drept."

Completul judiciar conchide că, calitatea de reclamant în acțiunile în contencios administrativ o poate avea doar persoana care poate revendica un drept vătămat sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin **activitate administrativă,** condiție care la caz nu a fost întrunită, considerent din care devin aplicabile 207 alin. (2) lit. e) Cod administrativ, potrivit cărora acţiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special cînd: reclamantul nu poate revendica încălcarea, prin **activitatea administrativă**, a unui drept în sensul art.17.

Reiterând prevederile legale putem delimita anumite condiții necesare pentru existența unei stabilități și a corectitudinii formulării cererilor de chemare în judecată în ordinea contenciosului administrativ, și anume: actul emis trebuie să parvină de la o **autoritate administrativă**; condiţia existenţei vătămării unui drept recunoscut de lege reclamantului; **vătămarea dreptului să fie cauzată printr-un act administrativ** sau prin refuzul autorităţii administrative de a soluționa în termenul legal cererea.

Corespunzător, în speța dedusă judecății, ținînd cont că, reclamanta solicită obligarea Guvernului Republicii Moldova la repararea prejudiciului urmare a anulării actului administrativ emis de către o altă autoritate publică, precum și avînd în vedere faptul că, Guvernul Republicii Moldova nu este emitent al actului administrativ anulat, acțiunea

Companiei Aeriane „Valan International Cargo Charter” S.R.L. evident este una inadmisibilă în temeiul prevederilor art. 207 alin. (2) lit. e) Cod administrativ, în condițiile în care aceasata nu poate pretinde că **prin activitatea adminsitrativă** desfășurată de Guvernul Republicii Moldova i-a fost cauzat vre-un prejudiciu material.

Completul judiciar specializat reiterează că, accesul la procedurile de contencios administrativ poate fi limitat, în special prin instituirea condițiilor de admisibilitate, domeniu în care statul se bucură de o anumită marjă de apreciere. Aceste limitări trebuie să urmărească un scop legitim, asigurându-se o proporţionalitate între interesul persoanei şi scopul legitim urmărit (*Guerin contra Franţei, 29 iulie 1998, § 37*). Totuşi, limitările nu trebuie să reducă la zero esenţa acestui drept. Regulile de procedură au scopul de a asigura o bună administrare a justiţiei şi, în special, a asigura securitatea raporturilor juridice, iar cei implicaţi în proceduri trebuie să se aştepte ca aceste reguli să fie aplicate (*Miragall Escolano ş.a. contra Spaniei, 25 ianuarie 2000, § 33*). Curtea Europeană a statuat că, dincolo de limitele care circumscriu conţinutului acestui drept, există loc pentru restrângeri aduse implicit.

În condițiile descrise supra, Completul judiciar va declara inadmisibilă acțiunea în contencios administrativ depusă de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. (Î.M. „Valan International Cargo Charter” S.R.L.) împotriva Guvernului Republicii Moldova, terț Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind obligarea la repararea prejudiciului, în temeiul prevederilor art. 207 alin. (2) lit. e) Cod administrativ.

Cercetând cu maximă diligență materialele prezentate, Colegiul notează că dosarul nu conţine vre-un element susceptibil să o facă să ajungă la o altă concluzie în prezenta cauză.

În conformitate cu prevederile art. 240 alin (1) lit. c) Cod administrativ, art. 389-390 CPC, Completul de Contencios Administrativ din cadrul Colegiului Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al Curţii de Apel Chişinău

D E C I D E :

Apelurile declarate de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L., de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și de Guvernul Republicii Moldova, ***se admit.***

Se casează hotărîrea Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 28 februarie 2023, ***și se emite o decizie nouă potrivit căreia***:

Acțiunea în contencios administrativ depusă de Compania Aeriană „Valan International Cargo Charter” S.R.L. (Î.M. „Valan International Cargo Charter” S.R.L.) împotriva Guvernului Republicii Moldova terț Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind obligarea la repararea prejudiciului, ***se declară inadmisibilă în temeiul prevederilor art. 207 alin. (2) lit. e) Cod administrativ.***

Decizia este executorie de la emitere, însă poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie.

Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni.

Președintele completului,

Judecătorul /semnat/ Mîra Ghenadie

Judecătorii /semnat/ Dașchevici Grigore

/semnat/ Bostan Angela